

Historie - Vnorovy

Vnorovy

Nachází se na levém břehu řeky Moravy v úrodném údolí Dolnomoravského úvalu při okresní silnici č. I/55 mezi městy Strážnice a Veselí nad Moravou v nadmořské výšce okolo 180 m.

Dnešní obec vznikla sloučením dvou samostatných obcí Vnorov a Liděřovic v roce 1960 a nyní má 3100 obyvatel. Katastrální území Vnorovy se rozkládá na rozloze 1350 ha a katastrální území Liděřovice na rozloze 342 ha. V době pobělohorské v nejsevernější části obce stála ještě osada Spinek, o němž se nám dochovala poslední zpráva z roku 1589. Dnes nám tuto zaniklou osadu připomíná jen ulice Spinek a polní trať Spinecko.

Od první písemné zmínky o Vnorovech prodělal název obce několik proměn. V nejstarších dobových listinách psaných latinsky ale i česky, bylo užíváno názvu Wnorov - Wnorovy, ale postupně se setkáváme i s různými obměnami jako: Norow, Unirov, Wznorowy. Název Znorow - Znorovy nacházíme převážně v listinách psaných německy. Tento název se do povědomí lidí vžil nejvíce a je vyslovován dodnes. Není proto divu že když r. 1925 začalo platit vládní nařízení z roku 1924, podle kterého se v úředním styku musí jediné a výhradně užívat názvu "Vnorovy", postavili se tehdejší zastupitelé jednomyslně proti tomuto nařízení. Nepomohly ani argumenty, že název Znorovy je silně vžitý a snadněji vyslovitelný než Vnorovy. Stejným nařízením se změnil i název Liděřovic na Liděřovice s dlouhým é. Změna názvu u obou obcí byla odůvodněna tím, že podle historických pramenů byl původní název obce Vnorovy.

Názory na původní název Vnorovy se různí a existuje řada teorií. Podle Jana Skácela vznikl název nejspíše od osobního jména Vnor, Vznor, Vznorovi poddaní. Podle něj stejně tak vznikl název Liděřovic, z osobního německého jména Liuder, česky Luděf (přehlas.)

Také L. Hosák se domnívá, že název obce mohl vzniknout z osobního jména "Vnor" - co je vnořeno, k němuž byla přidána přivlastňovací přípona - ov, která potom byla pluralizována (srov. na V. Moravě Veletin-y a časté kolísání tamních jmen typu Radošov-y, Heřmínkov-y a v Čechách Klatov-y). Osobní jméno Vnor je dobře doloženo v Polsku, kde je od něj často odvozené místní jméno Wnorów, Wnory. Lze proto předpokládat existenci tohoto osobního jména i na českém území. Slovo Vnor je však pro polštinu doloženo až z 15. st.

Jako příklad uvádí L. Hosák Osvětimany, kde se usadili lidé, kteří přišli z Osvětimi. I zde podobnost mohla být odrazem česko - polských styků (srov. Litvany, Prusy). Na základě toho se pak V. Šmilauer domnívá, že u Vnorov jde spíše o polské jméno Wnor - Vnorovy jsou tedy "ves lidí příšlých z polských vsí Wnorów nebo Wnory."

Podle Palackého, v knize Moravská jména místní, mohl název Vnorovy vzniknout odsunutím Norov ze Z Norov, z čehož vzniklo Znorov - Znorovy.

F. Dvorský ve Vlastivědě moravské - Strážnický okres (1914) přichází s teorií, že Vnorovy byly původně Uny-rovny, což jsou Mladé rovny (Nové hroby). Tato teorie se zdá být nejméně pravděpodobná ze všech.

Koluje také názor, že Vnorovy vznikly ze slovesa vnořiti, neboť prý v minulosti docházelo k poklesům půdy přítomností tzv. tekutých písků, které byly odplavovány silnými prameny spodní vody.

Nejstarší známé pečeti Vnorov jsou otištěny z typáře zhotoveného roku 1701 o průměru 28 mm. V jejich pečetním poli je renesanční štít, na kterém je přeložené rádló směřující hrotem k pravému hornímu rohu štítu a vinařský nůž obrácený hrotem k levému hornímu rohu, po stranách štítu jsou dvě šestícípé hvězdičky, opis je nečitelný.

Pečeti s tímto znamením, symbolizující hlavní zaměstnání vnorovských obyvatel byly v druhé polovině 18. století nahrazeny pečeti o průměru 27 mm, v jejichž pečetním poli je postava sv. Alžběty, zobrazená ze tří čtvrtin. V heraldicky pravé ruce chová dítě, v levé drží mošnu. Opis oddělený linií majuskulou: PECZEIT. OBECZNI. DIEDINY. ZNOROW.

V roce 1741 vysvětil olomoucký biskup Jan Arnošt z Lichtenštejna ve Vnorovech nový kostel zasvěcený Alžbětě Durynské, a to právě způsobilo, že při zhotovení nového typáře byly radlice a vinařský nůž vyměněny v pečetním znamení za postavu patronky nového chrámu.

Stará pečeť Liděřovic měla uprostřed v štítu na větvičce dvě hvězdy a dva žaludy a kolem nápis: PECZEIT. DIEDINY. LIDEŘOVIC. 1694

Když byly Vnorovy 13. listopadu 1908 povýšeny na městečko, dostaly od císaře Františka Josefa I. listinu, v níž byl popsán a vymalován nový znak:

“Úzkým přirozeným dřevěným břevnem dělený štít, červený nad stříbrným. Hořejší pole štítu prostupuje napříč stříbrné břevno s oboustranným cimbuřím. Dolejší pole ukazuje nalevo obrácenou radlici ocelové barvy. Tím byl vývoj znaku ukončen a městečko ho užívalo až do poloviny 20. století, kdy byl znak na razítku nahrazen znakem státním.

Nejstarší dějiny (všeobecně) a archeologické nálezy v obci

Stopy osídlení Vnorov a Liděřovic sahají hluboko do minulosti. Odpradávná lidé osídlovali terasu nad pomoravní nivou, pozvolna se svažující od nejvyššího výběžku “Hulínova kopce”, na obě strany podél terénního zlomu a to k severovýchodu až k řece Moravě a ve směru jihozápadním k řece Veličce. Krajina obou řek jim poskytovala možnost lovu ryb a zvěře, později i úrodnou půdu a pastviny pro dobytek.

Prvními obyvateli byli diluviální lovci, kteří se zde zdržovali na konci doby ledové (asi 15 000 let před Kr.). Žila zde diluviální zvířata (mamut, sob, medvěd, kůň). Po posledním zalednění nastalo tání ledovců a obrovské spousty vod k nám ze severu naplavily mohutné štěrkové vrstvy, hlinitý a písčité nános, čímž se povrch zdejší krajiny zvedal, vody uhýbaly a tvořila se nová řečiště.

Následující stepní podnebí vyvolalo jihovýchodní větrné bouře, které nanášely na štěrkové náplavy spraš, základ ornice. Na závětrné straně posledního výběžku Karpat vznikaly navátím mocné vrstvy cihlářské hlíny.

V aluviálních dobách se zmírňovalo drsné podnebí, zvyšovala se vlhkost, stepní květena vystřídalily nové porosty. Kolem vodních toků se vytvořily rozsáhlé močály. Přišli noví lidé (střední doba kamenná začíná zhruba před 10000 lety), kteří se živili ještě lovem a

sběrem plodů, teprve postupně přecházeli k domácímu chovu zvířat, k pastevectví i pěstování plodin.

K epochální změně způsobu života, kdy člověk přešel k obdělávání půdy a pěstování zemědělských plodin došlo až v mladší době kamenné (neolit 6000 - 3500 př. Kr.).

Lov a sběr zůstal ovšem i nadále důležitým doplňkem potravy. Znali již základní druhy obilovin (pšenice, ječmen) a luštěniny. Půdu k osevu připravovali žďářením a ukládali si zásoby v zemních jamách. Bydleli v nadzemních domech s kúlovou konstrukcí, často poměrně velkých rozměrů, patrně jako velkorodiny. Koncem pátého tisíciletí je charakteristická keramika prvních zemědělců - lineární (volutová) - vystřídána keramikou vypichovanou, na níž navázala keramika malovaná.

V následujícím období pozdní doby kamenné (eneolitu 3500 - 2000 př. Kr.) dochází k značnému pohybu obyvatelstva. Ze severu a severovýchodu sem proniká kultura zvoncovitých pohárů a osídlení lidu se šňurovou keramikou. Při obdělávání půdy se užívá již orba, kdy je primitivní dřevěný hák již tažen dobyt看em. Od staršího eneolitu je doložen i výskyt měděných předmětů. V rodině i ve společnosti vzrůstá úloha muže.

Četné archeologické nálezy na území Vnorov a Liděřovic dokládají přítomnost pravěkého člověka z mladší doby kamenné a to převážně v lokalitě Hulínova kopce a k němu přiléhající cihelny, kde bylo vykopáno nejvíce památek na toto období.

O některých nálezech se dovídáme z místních kronik, obecních, školních a farních, kde se například uvádí, že roku 1909 byly v hloubce 11 m nalezeny stopy popela a kostí, kusy parohu soba jeskynního, z nichž jeden dán do muzea v Brně a druhý do Veselí nad Moravou.

O rok později 10.6. 1910 vykopali dělníci kruhové cihelny bratří Jiřího a Petra Mokroše v hloubce asi 14 m kel mamuta přes 1 m dlouhý a dva další hroty klů, které byly dány do muzea ve Veselí a do Brna.

Téhož roku zde byly v hloubce 12 m nalezeny další kosti vyhynulých zvířat, které byly po sebrání roztříděny a určeny odborníkem. Několik se jich našlo i při výkopových pracích při stavbě kůlny na sušení cihel. Po dobu těžby se tu podle pamětníků, kteří v cihelně pracovali, našla celá řada podobných nálezů.

Hulínův kopec je druhým místem, který ukrývá stopy dávné minulosti. Zde bylo náhodně nalezeno mnoho různých kamenných nástrojů od hrubě opracovaných sekeromlatů a dlát až po hlazené a vrtané sekyry. Dále velké množství úlomků nádob od nejstarší keramiky až po nejmladší, a i celé popelnice. Častým návštěvníkem Hulínova kopce byl bývalý ředitel školy z Veselí Josef Homola, velký fanda archeologie, který si odtud do své soukromé sbírky odnesl velké množství nálezů. Některé ze svých objevů předal zdejší škole, kde se postupně shromáždilo mnoho nálezů ze Vnorov a Liděřovic. Ty se pak během let poztrácely. Bylo zde uloženo několik kamenných sekeromlatů a kamenné dláto, různé nástroje z kostí, menší hrot mamutího klu, stolička z mamuta, úlomky hliněných nádob, celé popelnice a další předměty. Několik nálezů z Hulínova kopce a cihelny nakreslil do školní kroniky v roce 1925 Milan Mastný, učitel ve Vnorovech.

Také při stavbě železnice v roce 1887 se u Vnorov našly kulturní jámy s předměty kostěnými, bronzovými a kamenné nástroje. U Liděřovic zase dělníci narazili na kulturní jámy, v nichž kromě popela, částí hliněných nádob a zvířecích kostí, našli nástroje z jeleních parohů a kamenné sekyrky.

Keramika prvních zemědělců - lineární (volutová) a po ní vypichovaná se nacházela na Hulínově kopci a v jeho okolí. Sídliště lidu s keramikou lineární bylo objeveno také v trati Padělky u Vnorov.

Doba bronzová -Počátkem druhého tisíciletí př.n.l. se ve střední Evropě rozšířila bronzová industrie. Tato znalost výroby bronzu (slitiny mědi a cínu) sem přišla z východního Středomoří a umožnila vyrábět nástroje mnohem dokonalejší než z kamene a kostí, zejména však zbraně, šperky a umělecké předměty. Dobu bronzovou vystřídalo několik archeologických kultur.

Ve Vnorovech a Liděřovicích byla z té doby učiněna řada nálezů, mezi nimi např. bronzová jehlice se šroubovitou hlavicí z únětické kultury (starší doba bronzová). Pozdější období lužických popelnicových polí připomínají ojedinělé nálezy z lesa Viléma. Lid této kultury své mrtvé již nepochovával do hrobů, ale spaloval a popel ukládal do rozsáhlých pohřebišť v popelnicích. (asi 1300 - 700 př.n.l.)

Doba železná - V osmém století byla bronz na Moravě stejně jako jinde ve střední Evropě nahrazována železem. Území Čech a Moravy zůstává rozčleněné do několika kulturních celků. Ve východních Čechách a na severní Moravě je to kultura slezskoplatěnická, na jihu Moravy kultura horákovská, v jihočeské oblasti halštatská mohylová kultura a ve středních a severozápadních Čechách bylanská kultura. Nositelé horákovské kultury své mrtvé stále více pochovávají kosterně pod velkými mohylami.

Keltové - Kolem poloviny prvního tisíciletí př.n.l. přichází na Moravu z jihu kultura laténská, jejímž nositelem je na Moravě první známé etnikum - Keltové. Ti byli dokonalí řemeslníci a jako etnikum společensky a kulturně po mnoha stránkách převyšovali starší obyvatelstvo. Byli rovněž vynikající válečníci. Rozkvět keltské společnosti byl v 1. století př.n.l. zastaven útoky germánských kmenů ze severu. Spolu s expanzí Římanů směrem k Dunaji a porážkou Keltů od Dáků zaznamenaly i konec keltské moci ve střední Evropě.

Germáni a Římané - Germánské osídlení našeho území nebylo jednotné. Většinu území obývali Markomani, do severních Čech zasahovalo území Hermundurů, na Moravě byli Kvádové. Germáni začali brzy představovat pro Řím značné nebezpečí, a tak koncem 1. století přistoupili Římané k zesílení středodunajské hranice a některé své posádky předsunuli hluboko do vnitrozemí. Za markomanských válek (166 - 180 n.l.) pronikli Germáni až do severní Itálie. Byli však odrazeni a římské vojsko se dostalo až na kvádské území, na Moravu. Od 3. století se však situace začíná měnit v neprospěch Říma a římská moc začíná rychle upadat. Nálezy římských mincí ve Vnorovech a okolních obcích dokazují, že tudy Římané procházeli. Zdali však šlo o obchodníky na kupecké stezce nebo vojáky, se již nedozvíme.

Stěhování národů - Hunové - Roku 375 se dali u Kaspického moře do pohybu na západ Hunové a zahájili poslední stěhování národů. Pod jejich tlakem z jihoruských stepí ustupovali Gótové. Hunové pronikli na dolní Dunaj a vytvořili zde středisko své říše, která dosáhla největší moci za Attilovy vlády v polovině 5. století. Hunské jezdecké oddíly projížděly velké oblasti Evropy a vyvolávaly hrůzu z "biče božího". Ze strachu z jejich výbojnosti se lidé stěhovali do bezpečnějších oblastí. Teprve r. 451 bylo Attilovo vojsko poraženo v bitvě na Katalaunských polích ve Francii a nastal rozklad Hunské říše. Morava byla na okraji těchto přesunů, i když se několikrát stala průchodním územím při postupu Germánů z jejich sídel na jih. Do někdejší říše Markomanů a Kvádů, do Podunají a na Balkán pronikali jako poslední velká vlna etnických pohybů pravěku a starověku Slované.

Slované - Na Moravu přichází tato početná vrstva historických Slovanů ze své nepříteli vzdálené pravlasti Moravskou branou od severovýchodu a v 6. století ji souvisle kolonizovali. Po odchodu Langobardů zde nemohli narážet na organizovaný odpor a zbytky staršího obyvatelstva, pokud v zemi zůstaly, byly rychle asimilovány. V 6. a 7. století byli již na Moravě jedinými pány země. V 6. století se moravští Slované dostali do sousedství s říší Avarů. Tento, po Hunech další asijský lid, znovu prokázal vojenskou převahu dobře organizovaných jezdců nad usedlým zemědělským obyvatelstvem které si brzy podmanil.

Roku 623 se však Slované proti Avarům vzbouřili a na jejich stranu se postavil muž jménem Sámó, původem Frank, s větším počtem kupců. Po porážce Avarů, když viděli jeho schopnosti, zvolili si ho za krále a on jim šťastně kraloval 35 let.

Počátkem 9. století je v jistém slova smyslu pro Moravu největší dobou historie. Mojmir I. využil toho, že franská říše byla zaměstnána v jiných oblastech své moci, a ve třicátých letech 9. století vypudil z hradu Nitry jejího vůdce Pribinu a připojil jeho území k Moravě. Sjednocením Moravy, Slovenska a severního Podunají položil Mojmir I. základy mocného státu, jehož území leželo v úrodné, obchodně a strategicky exponované oblasti střední Evropy, pro níž se ujal název Velká Morava a která dosáhla největšího rozmachu za vlády Svatopluka (870-894).

Z archeologických nálezů jsou známá dvě velká sídelní, kulturní a hospodářská centra Velké Moravy: Staré Město-Uherské Hradiště-Modrá (asi velkomoravský Velehrad) a Mikulčice. Vnorovy a Lidéřovice se nachází někde uprostřed mezi těmito sídelními centry.

Ve Vnorovech se nacházelo slovanské sídliště, a to v lokalitě Hulínova kopce a jeho okolí. V Lidéřovicích v trati Újezd byla při stavbě rodinného domku v hloubce 1 m nalezena lidská kostra. Při záchraňovacím výzkumu 3.8. 1963 bylo zjištěno, že jde o nataženou kostru ležící na zádech, orientovanou hlavou k západu. Ačkoliv nebyly nalezeny žádné milodary, je možné předpokládat, že patří do slovanského období.

Ranný středověk

Počátkem 10. století byla Velkomoravská říše rozvrácena vnitřními rozpory mezi posledními Mojmirovci a pod náporom maďarských kmenů. O tom, co se na Moravě dalo v 10. století jsou jen skromné zprávy a ani historici nejsou jednotni v teorii na společenskou organizaci Staré Moravy. Katastrofická teorie dříve vycházela z obrazu, který o Maďarech zanechali současní kronikáři, kteří je představovali jako pustošící hordy. Tato představa se v moderní vědě změnila. Pravděpodobnější je, že Maďaři si usedlé obyvatelstvo snažili spíše podrobit mocensky, přinutit je k dávkám a službám, předáky a vojáky pak ke spojenectví, a vytvořit si mocenskou základnu pro nájezdy na západ, které by byly jinak nevysvětlitelné.

V osídlení Moravy jsou patrné změny. Život na velkých hradištích ztrácí dynamiku a velkolepost 9. století. Osídlení na celé Moravě slábne a posunuje se z jihomoravské nížiny na střední a západní Moravu a do vyšších poloh.

Od bitvy na Lechu r. 955, které se zúčastnil i Boleslav I., vliv Čechů na Moravě sílí a země se stává po několika desetiletích předmětem soupeření mezi raně středověkými státy českých Přemyslovců, polských Piastovců a uherských Arpádovců.

V době "družinného státu" v 10. století pojem státního území neexistoval, jednalo se o oblasti, kde kníže prostřednictvím družiníků ovládal z hradů osídlené okolí a přinutil je k daním a povinnostem. V 11. století vznikla mezi českým státem (Moravou) a uherským státem zcela zvláštní hranice, jakási "země nikoho", tvořená oblastí mezi Váhem na uherské, a mezi Moravou a Olšavou na moravské straně. V oblasti mezi těmito řekami (spadá sem i území Vnorov a Lidéřovic) existovalo sice osídlení a vedly tudy živé obchodní cesty, ale

nebylo rozhodnuto, ke kterému státnímu území tato země patří. Teprve koncem 12. a během 13. století byla tato oblast (lucká provincie) z obou stran kolonizována a hranice mezi Moravou a Uhrami se posunula přibližně k linii dnešní moravskoslezské hranice. V listině uherského krále Ondřeje II. z roku 1217, kdy daroval svým synům opuštěnou krajinu kolem Skalice, se dovídáme, kudy hranice procházela: Na západě po řece Moravě, na severu po říčce Veličce, která se vlévala do Moravy přímo mezi přívozem a jezem, dále postupovala proti proudu až po Tasov a odtud po tzv. cestě českých vyzvědačů (via exploratorum de Bohemia) přes výšinu Výzkum na horu Kobelu. Z jejího vrcholu sestupovala k říčce Chvojnici a po jejím toku směřovala k ústí do řeky Moravy.

Tato “země nikoho” byla po osídlení protkána obchodními cestami. Podnětem ke kolonizaci prostoru mezi Moravou a vrcholky Karpat byl i vpád Tatarů a Kumánů v polovině 13. století, který ukázal nutnost zajistit tuto bránu Moravy systémem pevností proti útokům z Uher a vytvořit zde pevnou hranici. Iniciátorem kolonizace byl sám Přemysl Otakar II.

Kolonizaci však vykonávali přední královští ministeriálové, jako např. rod z Horky, bratři Pardus, Sudomír, Tvrdiš a Budivoj, kteří tu byli za svou pomoc Přemyslovcům odměňováni statky. Tito náleželi k nejvěrnějším stoupencům moravského markraběte Přemysla, potomního krále a patrně se po jeho boku zúčastnili i přemyslovských bojů a pútek proti otci králi Václavu I. Proto jim byly svěřeny tak významné úřady: Pardus byl již v roce 1247 komorníkem olomouckým, což byl v podstatě královský správce financí a pokladník, a v této hodnosti vystupoval ještě v roce 1266. Pardus toto zboží odloučil od statků svého bratra Sudomíra, který podržel Veselí, zatímco on sám se v r. 1249 psal po Vnorovech, což je známka, že kolonizoval území kolem uvedeného místa.

Tu se také setkáváme s písemnou zmínkou o Vnorovech. S přídomkem “Pardus z Vnorov” se však uvádí jen jednou, a to k zmiňovanému roku 1249, ale listina pochází z doby před r. 1270, kdy byl Pardus již mrtev. Je tedy ve skutečnosti středověkým falzem. To ovšem neznamená, že údaje v ní jsou úplně vymyšlené. Páni z Horky patřili k severomoravskému rodu, jenž měl v erbu ruku ohnutou v lokti s řemídkem.

Pardusův bratr Sudomír se poprvé uvádí na známé listině (falzu) královny Konstancie pro Hodonín z roku 1228. Později vystupoval v družině markraběte Přemysla a byl v roce 1248 komorníkem břeclavské provincie, jímž naposledy se jmenuje v roce 1259. Poslední zpráva o Sudomírovi pochází z 21. srpna 1261, kdy se objevuje ve spojení s predikátem z Veselí na listině vydané Přemyslem Otakarem II pro olomouckou kapitolu. Jeho jméno nám dodnes připomíná název ulice Sudomírek (dříve vesnice) ve Veselí a v pojmenování vesnice Sudoměřice.

Třetí z bratří jménem Tvrdiš se vyskytuje v listinách v letech 1234-1270. V roce 1270 se jmenoval po Rohatci, což je svědectvím, že kolonizoval území kolem tohoto místa.

Po pánech z Horky držel Veselí a Vnorovy patrně Boreš z Oseku z Rýznburka, který území mezi Brodem až k Velké a k samotné Strážnici získal lénem od Přemysla Otakara II.

Když r. 1270 nastoupil v Uhrách syn Bely IV. Štěpán V., vzplály opět boje mezi českým a uherským králem. Roku 1271 Přemysl zvítězil a donutil Štěpána ke smíru. Po smrti Štěpána (1272) vpadli Uhři na Jižní Moravu opět. Opět byli zatlačeni do Uher a Přemysl si část západních Uher podmanil. Dlouho se ze své moci netěšil, neboť téhož roku se nově zvolený německý král Rudolf Habsburský spojil s Borešem z Rýmburka a jeho příznivci a obsadil jihovýchodní Moravu. Přemysl se musel vzdát alpských zemí, ale zrádného Boreše dal popravít a jeho statky odkázal Uherskému Brodu na zlepšení obrany pomezí. Rudolf uzavřel dohodu s uherským králem a znovu se střetl s českým panovníkem na Moravském poli r. 1278. Král Přemysl Otakar II. zahynul a vítězná vojska německá a kumánská loupila a vraždila celou jižní Moravu. Uklidnění nastalo až za vlády Václava II., kdy pokračovala další fáze kolonizace.

Obnovují se města a vesnice, k usnadnění obchodu se budují obchodní cesty.

V bahnitých přechodech byly do země zaráženy kůly, k nimž byly přivazovány otepi proutí a na ně kladen drn. Takovým přechodům se říkalo "hatě". Ještě dnes je připomínají jména polních tratí - liděřovské hatě, veselské hatě, hatě mezi Ostrohem a Pískem atd.

Koncem 13. století se bývalé velké panství veselské rozpadlo na panství veselské a strážnické. Veselí a Uherský Ostroh připadl pánům ze Šternberka, Strážnice a s ní Liděřovice se dostala do rukou pánů z Kravař. Vnorovy se staly drobnějším statkem, který držel roku 1298 Znata z Vnorov.

Po vymření Přemyslovců roku 1306 využil Matuš Čák Trenčanský zmatků a sporů o český trůn k výpadům na jihovýchodní Moravu a zmocnil se východního Slovácka, výslovně je v kronice Zbraslavské jmenován hrad Veselí, který muselo vojsko dobývat a do hradu vniklo po žebřících. Za císaře Karla IV a jeho zástupce na Moravě markraběte Jana Jindřicha se poměry uklidnily.

V poslední čtvrti 14. století se Veselí i Vnorovy dostaly do rukou mocného a tehdy na Moravě rozvětveného rodu pánů ze Šternberka, kteří na Vnorovech rádi pojišťovali manželkám věno. Roku 1378 "Albert ze Šternberka, zvaný též ze Světlova dává a stvrzuje své manželce Anežce celou vesnici Boršici s opevněním, celou vesnici Spinek a vesnici Vnorovy se všemi vlastnickými právy, které až dosud držel, nic sobě neponechav, jediné patronátní právo nad kostelem vnorovským. To vše odhadnuto na 1000 kop pražských grošů. To vše stvrzuje k rukám vznešeného Zdeňka ze Šternberka jinak též z Lukova." Tu se poprvé setkáváme s písemnou zmínkou o osadě Spinek, ale i o kostele vnorovském.

Po smrti Alberta ze Šternberka (+ 14.1. 1380) se Anežka podruhé vdala za Viléma z Perštejna, kterému roku 1385 zapsala těch 1000 kop grošů na Vnorovech, Boršicích a Spinku tak, jak je obdržela od oného zemřelého manžela Alberta před přítomným Vaňkem z Perštejna, poručníkem této Anežky, jemuž potvrdila, že je to její vlastnictví. Ten jí toto věno opět dal a poukázal.

Novým veselským pánem se stává Petr ze Šternberka, pocházející z hlavní linie šternbersko-oderské. Petr byl zadobře s Petrem z Kravař a Plumlova, který měl jeho sestru za manželku. A jelikož byl bezdětný, hledal společníky pro svůj majetek v případě své smrti. Nakonec si vybral Markvarta ze Šternberka a Petra z Kravař, kteří po jeho smrti měli získat jeho dědictví, ale zároveň se vyrovnat i se všemi jeho věřiteli. Na základě spolku, který roku 1398 uzavřel Markvart se svým bratrem Jaroslavem IV. na své statky, stal se dědicem veselského zboží Jaroslavův syn a Markvartův synovec Jaroslav V.

Majetkové příbuzenské spory pokračovaly i po smrti Markvarta. Petr z Kravař dokonce r. 1406 podal na mladého Jaroslava žalobu, že drží neoprávněně hrad Veselí, ale neuspěl. V těchto těžkých začátcích hledal Jaroslav oporu u svého tchána Jana st. z Lomnice. Rodinné vztahy se mezi nimi upevnily, když si jeho syn Jan ml. z Lomnice vzal za manželku Jaroslavovu neteř a Markvartovu dceru Annu, vybavenou věnem po matčině smrti jí vykázaným na Mistříně, Včelarech a Javorci: Proto také Jaroslav ze Šternberka učinil roku 1415 svého tchána Jana st. z Lomnice komisařem svých statků a dětí. Na své statky vzal však na spolek synovce Petra, syna svého bratra Zdislava a též svého švagra Jana ml. z Lomnice. Jeho vlastnictví na Veselí dotvrdila jeho neteř Anna tím, že se vzdala v jeho prospěch všech svých nároků na veselské zboží, které se tehdy skládalo z města Veselí dále Písku a Zarazic, Žeravin, Veselské Lhoty, Tasova, Malé neboli Zedrané Vrbky a Kuželova. O značné rozšíření Jaroslavových statků se zasloužila jeho vzdálená příbuzná Eliška, dcera Alberta V. na Světlově, tehdy už vdova po Voku z Kravař. Snad rodinné důvody ji měly k tomu, aby r. 1412 mu odstoupila Boršice, Louku, Vnorovy i Spinek a později i hrad Světlov s příslušenstvím a dědický nárok na Komnu.

V tak neomezeném vlastnictví nedržel však Jaroslav Vnorovy a Spinek. Měl na nich totiž zajištěnou vysokou pohledávku Šíp, řečený Schellenberger. Ve své podstatě byla vlastně věnem Eliščinu matky Anežky z Lukova, ženy Viléma z Perštejna. Proto Vnorovy a Spinek

patřily od této doby k Veselí jen právem dědičným neboli vrchním. Přesto však mohl na nich zajistit věno své neteři Anně.

V té době byla společnost plná protikladných zájmů. Koncem 14. století se přiosťřily rozpory mezi feudály a poddanými, mezi šlechtou světskou a duchovní, mezi venkovskou chudinou a sedláky. Prostý venkovský lid těžce nesl své ubohé postavení, zvláště, když na druhé straně viděl bohatství a proto s ochotou přijímal myšlenky chilialismu, hlásané potulnými hlasateli. Zhoršovalo se i právní postavení poddaných. Odvolací právo k panskému soudu bylo v r. 1402 zrušeno a od té doby platila zásada, že poddaný nemůže pohnat svého pána na soud zemský. Vešel v platnost i zákon zákazu stěhování poddaných na základě nařízení markraběte Jošta z roku 1380. Poddaní byli navíc zatěžováni nově požadovanými berněmi a ze strany církve nově zaváděnými desátky a platy za náboženské úkony. Učení Husovo, které ostře kritizovalo zlořády v církvi a společnosti působilo lavinovitě a vtisklo dalším desetiletím charakteristický ráz husitského revolučního hnutí.

Také Jaroslav ze Šternberka stejně jako tchán Jan st. z Lomnice patřil mezi ty, kteří souhlasili s reformním vystoupením mistra Jana Husa. Proto připojili svou pečeť k protestu, jímž moravští a čeští páni se ohradili 8. května 1415 proti Husovu uvěznění i proti obvinění českého království z kacířství. Pro Husovo učení byli také kněží na veselském panství. Byli to Leustach a Lukáš od kostela sv. Bartoloměje ve Veselí i Martin od kostela sv. Alžběty ve Vnorovech.

O Martinu z Vnorov je dokonce vyslovován názor, že se mohlo jednat o známého představitele táborského revolučního chiliasmu Martina Hůsku, řeč. Loquis, který údajně přešel do Čech z Moravy, kam se vracel po porážce táborského chiliasmu.

O značném rozšíření husitství na Moravě a hlavně na Slovácku v samém počátku svědčí i okolnost, že tehdejší administrátor olomouckého biskupství v Litomyšli Jan Železný povolal k sobě v roce 1418, v době kdy byl biskupem v Litomyšli, četné duchovní, aby se očistil z nařčení z kacířství. Byli předvoláni kněží Leustach (Eustach, Lov a Stach?) a Lukáš z Veselí, Martin z Vnorov, Mikuláš z Napajedel, Martin z Hradčovic, Mikuláš a Pavel ze Strážnice a Pavel z Velké.

Původně nejsilnější baštou lidového hnutí v kraji se stalo Strážnicko s okolím. Právě zde, ať ve Strážnici či ve Vnorovech radikalizaci lidových vrstev podnítilo hnutí bratří Valdenských, kteří kolem roku 1400 kázali mezi německými kolonisty na Slovensku, a odtud přešli na jihovýchodní Moravu. Vedle počáteční Strážnice střediskem lidového hnutí nejen v regionu, ale i v moravských krajích se po českém způsobu stal Nový Tábor v Uh. Ostrohu, kam se soustředili všichni příznivci husitství.

Když po smrti krále Václava IV. došlo k tragickému střetnutí jeho nástupce krále Zikmunda s husitským hnutím v Čechách, zůstal Jaroslav ze Šternberka pod vlivem svého tchána věren katolickému směru a ještě s některými moravskými pány je Zikmund získal na svou stranu. Zachoval se stejně jako Cimburský zástavní pán Vok st. z Holštejna. Spolu s ním vytáhl na pomoc králi Zikmundovi na podzim 1420. Oba padli 1. listopadu 1420 v bitvě pod Vyšehradem.

Protihusitská strana spolu s císařem Zikmundem a olomouckým biskupem Janem Železným sebrala v Uhrách veliké vojsko a přitáhla v polovici října na Moravu. Usadila se v Brodě, odkud poslal Zikmund strašlivého Pipu (Pipo Spano, Ital), aby dobyl Nový Tábor a zpustošil panství husitských pánů, především Strážnici a Ostroh: Kolem 28. října 1421 se Zikmundovo vojsko u Hradiště spojilo s vojskem biskupa Jana Železného. Bedřich ze Strážnice a Tomáš z Vizovic se rozhodli proti takové přesile se probít z Nového Tábora a přejít za Žižkou do Čech. Mezitím Pipo Spano strašlivě hubil celou jihovýchodní Moravu, i uherská vojska vypálila město Strážnici, mučila a upalovala domácí obyvatelstvo.

Feudálové, vidouce růst Zikmundových pozic, se pomalu přidávali na stranu Zikmundovu jeden za druhým, stejně jako drobní rytíři. 13. listopadu 1425 se poddal i Petr z

Kravař a ze Strážnice. Husitská vojska se však nevzdávala a po Žižkově smrti, pod vedením Prokopa Holého, dále útočila ze svých pevných pozic. V březnu 1426 pronikli husité na jižní Moravu, pobili německé obyvatelstvo Podivína a pustošili v Rakousích. V r. 1427 obsazovali Táboři a Sirotci bez odporu moravská města i tvrze a zmocnili se Uherského Brodu. Avšak nová křížová výprava směřující do Čech, je přinutila k spěšnému návratu do Čech. Zdejší kraj se stal v následujících letech průchodištěm a základnou ofenzívy husitských vojsk do Uher.

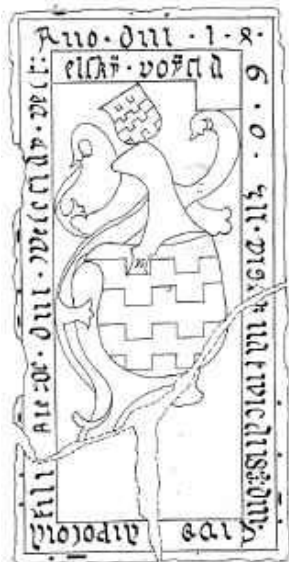
Dlouhotrvající boje způsobily těžké škody obyvatelstvu a zemi. Četné vesnice byly vydrancovány a vypáleny, mnohé vsi zanikly. Útrapy na jihovýchodní Moravě však byly v husitských válkách mnohem menší, než za válek česko-uherských v druhé polovině 15. století.

Doba předbělohorská

V roce 1446 Jan starší a Markvart z Lomnice, synové po Anně, prodali Vnorovy a Spinek Jiřímu z Kravař a ze Strážnice za 500 kop grošů i s dědickým právem. Vnorovy tak poprvé na velmi krátký čas patřily k panství Strážnickému, neboť ještě téhož roku je Jiří z Kravař prodal za stejnou sumu Přechevi z Leštiny.

Páni ze Šternberka však měli stále dědičné právo 500 kop grošů ve Vnorovech a to až do roku 1447, kdy Zdeněk ze Šternberka a Konopiště prodal veselský statek Mikuláši z Vojslavic a kdy výslovně pravil, že statek ten prodává s příslušnými vesnicemi a s právem dědičným na Vnorovech a Boršicích. Mikuláš z Vojslavic bezpochyby věno na Vnorovech vážnoucí od Přecha z Leštiny odkoupil a stal se majitelem Vnorov. Mikuláš z Vojslavic zemřel někdy v letech 1459-1460. Je o něm známo, že roku 1453 prezentoval na vnorovskou faru kněze Jiřího, na uprázdněné místo po odchodu kněze Blažka, který zde působil od roku 1450 do 3. března 1453, kdy se fary vzdal.

Jeho synové Mikuláš a Václav se rozdělili o statek veselský, kdežto Vnorovy zastavili své sestře Dorotě, provdané za Mikuláše ze Zástřízl. Václav z Vojslavic je však vyplatil a stal se tak jejím držitelem alespoň z části. Zval se také Vojslavským na Vnorovech. V kostele vnorovském pochoval také svou dceru Apolonii, zemřelou 23. prosince 1469. Dokládá to i nález náhrobního kamene při bourání starého kostela r. 1908. Byl 150 cm dlouhý a 60 cm široký. Nebyl však již vcelku. Větší kus byl zazděný v rohu věže, dva menší kusy nalezeny ve zdi u bočního oltáře. Byly na něm znatelné popáleniny, a tak lze usuzovat, že k jeho poškození došlo při požáru kostela a následně při obnově kostela byl použit jako stavební materiál. Tento nález tehdy co nejvěrněji zakreslil bohoslovec Vladimír Dufek, syn nadučitele ještě předtím, než byl dán do veselského muzea. Dnes se tam již nenachází a jeho podoba se zachovala jen díky tomuto nákresu. Na tomto náhrobku je dobře patrný erb pánů z Vojslavic s cimbuřím, na štítu typického, pozdně gotického tvaru, užívaného v poslední třetině 15. a polovině 16. století tzv. kolčí štít. Po obvodu náhrobku je nápis, který zdánlivě nedává smysl. Tvoří jistý druh chronogramu, neboli nápisu skrytého významu. Nedejme se však mýlit gotickou čtyřkou v letopočtu, připomínající nedotaženou dnešní osmičku.

Podle V. Praska v Selském archívu ročník VIII. č. 3. z roku 1909 latinský nápis sděluje: “Anno Domini 1466 in vigilia Notivitatis Domini mortua est Apollonia, Filia generosi Domini Wenceslai Weselsky de Wojslawicz.” (Léta páně 1460 o svátku Narození Páně zemřela Apolonie, dcera vznešeného pána Václava z Vojslavic).

Při bourání starého kostela byla v místech před bočním oltářem sv. Cyrila a Metoděje po odebrání hlíny odkryta měděná rakev zcela pokrytá měděnkou. Tehdejší farář P. Fr. Zmeškal však nedovolil rakev vyzvednout a musela být opět zasypána. Šlo nepochybně o rakev s Apolonií z Vojslavic.

Mezi oběma bratry Mikulášem a Václavem, ale i jejich švagrem Mikulášem ze Zástřizli panovaly neustálé sváry, jak to dokazují půhony z let 1480 - 1498. Soudivali se i se svými sousedy Pertoldem z Lipého na Strážnici, Vratislavem z Perštejna a Čeňkem ze Žeravic na Bánově.

R. 1480 Mikuláš z Vojslavic a na Veselí pohnal Mikuláše ze Zástřizli a ze Vnorov, že jest mu dlužen a svěřil mu 60 zl. a těch mu nevrátil, proti tomu pohnal jej Mikuláš ze Zástřizli, že jest slíbil ženě jeho, sestře své, na výpravu 50 hř. dáti a ty jest na lidech vybrav a podnes drží.

Zdá se, že Mikuláš ze Zástřizli se se svými švagry vyrovnal a Znorovy jim popustil, neboť ještě roku 1481 se psal po Vnorovech, ale roku 1482 ve sporu s Vratislavem z Perštejna o zadržování sběhlých poddaných se Václav jmenuje z Vojslavic i ze Vnorov. Po roce 1490 si pak oba bratři rozdělili panství tak, že Mikuláši připadlo Veselí a Václavovi Vnorovy. Mezi bratry došlo opět ke sporům. Hlavní spor se týkal užívání lesa mezi Vnorovami a Veselím.

Václav z Vojslavic pohnal r. 1492 bratra Mikuláše za 10 zl. uh., že brání lidem jeho z Vnorov a Spinku v luze *1) svině pásti vedle starodávného obyčeje a chce, aby se jen mimo starodávnou zvyklost mýtilo, ježto ne Mikuláš, ale on vedle oddílu, k tomu právo má.

Proti tomu Mikuláš z Vojslavic a Veselí pohnal Václava, bratra svého, z 500 hř. gr. šir., že proti panskému nálezu sahá mu v sady jeho a jeho platy, které sluší k Veselí a nálezem panským jemu jsou přiřčeny, dále pohání jej za 10 zl., že ho ke škodám jest svévolně připravil, že věda dobře, že ten luh blíže Vnorov byl jest v dílčích listech vepsán a přiřčen k Veselí zámku a v ten mu jest sahal a nařkl a on skrze to narčení musel úřad vésti, svědky vésti, na sjezdy jezdit do Brna a do Olomouce a skrze to by škody vzal, těch mu opravit nechce. Kromě toho jej zažaloval o 100 hř. gr. šir. za to, že zřídil nový přívoz přes řeku Moravu na újmu staršího přívozce, na jehož výnosu měl podíl i strážnický pán.

Již roku 1491, kdy vznikly první spory o statky veselský a vnorovský, byla tato věc odložena do desk zemských proto, aby se v nich zjistilo, zda byly Vnorovy přikoupeny k Veselí, a jestli s lesem či bez něj. Do té doby měl být les nechán na pokoji a zastaveno mýcení.

Václav z Vojslavic měl také spory s Janem st. ze Žerotína a na Strážnici. Roku 1497 jej žaloval za to, že Janovi lidé z Lideřovic mu sahají v grunty jeho dědičné, kteréž k Vnorovám příslušejí a on tomu nechce zabránit a sjednat nápravu. Jan z Žerotína pohnal Václava r. 1498 ze 30 hř., že když jeho fojt k němu na Strážnici šel, tu lidí Václavovi jej vzavše v jeho dědině vedli k němu na Vnorovy (byl to člověk jeho) a fojta Janova vsadili do klády a on k němu psal, aby to opravil a on učiniti nechtěl. Zároveň pohnal jej Jan z Žerotína ze 100 zl., že zloděje jeho podřízeného u sebe choval a jej nevydal i na dopis p. hejtmana.

Oba bratři Mikuláš i Václav byli bezdětní, a tak museli pomýšlet na to, komu připadne majetek po jejich smrti. Václav se po smrti své první manželky oženil s vdovou po Hynkovi Duchkovi z Bydžova, tj. se Zuzanou z Prostějova, která měla z prvního manželství syna Jana. Protože Mikuláš dříve zemřel, rozhodl se Václav, že svým dědicem učiní svého nevlastního syna Jana. Působil tu též i ohled na postavení, které na Moravě zaujímal Zuzanin bratr a prostějovský rodák Jan Filipec, tehdy správce olomouckého biskupství, který zařídil Janovi nobilitaci, po níž užíval přídomek - z Kunovic. Jan z Kunovic se potom stal zakladatelem rozsáhlého ostrožského panství, které zastínilo i zbytek veselského zboží. To zdědil po Mikuláši z Vojslavic jeho vzdálený příbuzný Heřman z Vojslavic (purkrabí na Karlštejně).

Dne 16. ledna 1500 vydal král Vladislav Janovi z Kunovic listinu, ohledně jeho dědictví po smrti Václava z Vojslavic a 27.7. 1501 potvrdil dědictví po Mikulášovi z Vojslavic Heřmanovi z Vojslavic.

Po smrti Václava z Vojslavic nastaly rozepře mezi příbuznými obou bratří. Na statky pozůstalé po Václavovi si činil nárok Jaroslav z Lantštejna za sirotky po jeho bratru Ctiborovi, který měl za manželku sestru zemřelých pánů z Vojslavic. Rozepře nastaly také mezi Janem z Kunovic a Heřmanem z Vojslavic i Janem z Kunovic a jeho matkou Zuzanou z Prostějova, která v druhém manželství byla provdána za Václava z Vojslavic. Václav z Vojslavic ještě za svého života pohnal Jaroslava z Lantštejna k soudu o 1000 zl., že se ujal sirotků po svém bratru Ctiborovi z Lantštejna a tvrdil, že on na ně má větší právo. Tento spor ještě před svou smrtí prohrál. O dědictví se hlásil také Václav z Lesničího a dokazoval, že Miluláš byl jeho vlastní nedílný strýc.

Roku 1500 Jaroslav z Lantštejna a Světlova pohnal k soudu Jana z Kunovic o 100 kop gr., že drží Vnorovy a Spinek s jejich příslušenstvím, na což on jako poručík Ctiborových sirotků má větší právo.

Téhož roku se soudila o 2000 zl. se svým synem Janem z Kunovic Zuzana z Prostějova, která se dožadovala toho, co jí její manžel, Václav z Vojslavic odkázal. Ve stejném roce jej pohnal k soudu také Heřman z Vojslavic že nechce před pana hejtmana předložit poručenství nebožtíka Václava z Vojslavic, který mu odkázal své statky a že podle závěti nechce vydati veselskému kostelu věci, které mu náleží.

Heřman tento soudní spor prohrál, neboť Václav z Vojslavic ve svém poručenství nařídil, aby z jeho majetku 2000 zl. bylo použito na jeho dluhy a Jan z Kunovic zaplacení tohoto dluhu vzal na sebe. Současně pohnal Jan z Kunovic svou matku o 1000 zl., za to, že vzala všechny věci Václava z Vojslavic a z Vnorov, na které má on právo. Soud mu dal za pravdu, poněvadž Václav Vojslavský Janovi z Kunovic odkázal svůj majetek nemovitý a movitý.

Někteří věřitelé nebožtíka Václava z Vojslavic mysleli, že po jeho smrti vdova Zuzana zdělila Vnorovy. Např. Ondřej Výlupek, kroměřížský měšťan pohnal paní Zuzanu z Prostějova a Znorov o 300 zl. že mu její muž ještě za života nezapůjčil své lidi jako svědky události, když byl při cestě do Uh. Brodu u Bílovic oloupen a ona, jakožto držitelka Vnorov a Václavova, statku tyto lidi propůjčiti nechce. Soud však shledal, že Zuzana majitelkou Vnorov není, a tak žalobu zamítl.

Po roce 1502 byly Vnorovy přiřknuty sirotkům po Ctiborovi z Lantštejna, kteří po svých strýcích Vojslavských jmenovali se Mikuláš a Václav a zvaní bývali Zubové z Lantštejna. Snad měla jejich matka Veronika na Vnorovech zapsané věno.

R. 1508 Heřman z Vojslavic a na Veselí pohnal pány Václava a Mikuláše, bratry Zubovi z Lantštejna a na Světlově o 200 kop, že lidé ze Vnorov, které ve svém držení mají, zejména: Mikše, který byl v Liděřovicích, Václavíka, starého Martina, Chocholu. Krcha, Sečna, Korda, Čeřenka, Korčka, fojta, aj. před pana hejtmana a pány postavit nechce, dále je pohnal o 2000 kop, že lidé ze Vnorov pasou dobytek: koně, krávy, klisny, telata a husy na gruntech v lesích jeho neprávem i přes zákaz, čímž mu činí škody, a proto od nich žádal náhradu škod. Také se s nimi soudil o 200 kop za to, že lidé ze Vnorov od něj přijali v lese poblíž Vnorov pozemky, aby si zde zřídili štěpnice, ze kterých by pak odváděli jemu a jeho potomkům na zámek veselský platy tak, jak bylo ujednáno a do listin zapsáno. Jednalo se o tyto lidi: Václav Kord 10gr., Čeřenek 14, Sečen 12, Baran 6, Korček fojt 16, Martin Chocholů 12 gr., kterým již lhůta, po které měli začít platit, vypršela, ale páni Zubové je této povinnosti zbavili, tvrdíce, že grunty v lesích patří k obci Vnorovy a k placení je nechtěli nutit. R. 1510 své pùhony Heřman obnovil, zejména si stěžoval, že lidé ze Vnorov a ze Spinku pasením dobytka ve štěpnicích mu velkou škodu činí, takže skrze to pasení plat ze štěpnic mu nevychází.

R. 1512 byla majitelkou Vnorov panna Jitka z Lantštejna. Heřman z Vojslavic obnovil své pŕuhony. Předně pohnal k soudu Vícka z Ptení, že nemá to svědomí a nechce mu dáti to, co mu bylo od p. Jana z Kunovic po smrti nebožtíka Václava Veselského postoupeno: rybáři v Spinku, luhy a jiné věci, za které p. Jana žaloval. Zároveň pohnal k soudu Jitku z Landštejna na Bojkovicích, že mu nechce vydat některé lidi ze Vnorov a Spinku, aby mohli být předvedeni před p. hejtmána. Šlo o Ondru Starého, Matěje, řezníka, Jandu, Žáčkova syna, Pavla Huleje, Tomáše Krcha a Kubu Chochola.

Také je žaloval z toho, že nečiní nic proti tomu, že její lidé ze Vnorov, zejména Šimon, fojt a Václavík jenž pásli svině v jeho štěpnicích, mu nezaplatili stanovený obnos ručení a nedošlo k úhradě škod, které pasením způsobili jeho lidem, stejně jak to neučinili i Toman Korečka a Ďula ze Vnorov, jejichž koně mu škodili v jeho gruntech v Náklí.

Heřman z Vojslavic žaloval rovněž Jana z Kunovic o 200 hř., že nechce předložit hejtmánovi list svědčící o zástavě Vnorov a Spinku nebožce Dorotě z Vojslavic, který nebožtík Václav z Vojslavic od té Doroty, své sestry vyplatil a který Jan z Kunovic vzal společně s jinými listy. (Pŕuh. ob. IX., s. 233, 234 a další). Na základě domnělého práva po Václavu z Vojslavic činil si Heřman jakési nároky na Vnorovy a Spinek mezi jiným také na farní patronát ve Vnorovech. Proto ho r. 1513 pohnal Václav Pavlovský z Vidbachu, mocný poručník panny Jitky z Lantštejna, o 200 hř., že uvedl na faru do Vnorov kněze, k čemuž neměl právo, dále o 500 hř., že si přivlastnil čtyři lidi ve Spinku a nechce mu je podstoupit.

Soudil se s ním také o dalších 500 hř., že mu nechce vydat smlouvu, kterou uzavřeli bratři Miluláš a Václav z Vojslavic. A konečně se s ním soudil o 1000 zl., že zakazuje lidem ze Vnorov pást dobytek v hájích a lesích patřících k Veselí, i když k tomu Vnorovští podle smlouvy měli právo.

Soud v tomto sporu mezi Pavlovským a Heřmanem z Vojslavic rozhodl tak, že lidé ze Vnorov a Spinku, kteří bez lesů Mikulášových nemohou být, mu mají tak jak velí slušnost na zámek veselský odváděti určené dávky ospu a slepic za pasení v jeho lesích a nic víc. Mikuláš jim zase má dopřát tolik svobody jako lidem svým.

Jitka z Lantštejna, která se provdala za Jáchyma z Biberštejna, prodala r. 1515 Vnorovy s farou a pustou tvrzí a Spinkem Burjanovi z Vlčnova. Stížnosti, které měl Heřman z Vojslavic na pány z Lantštejna, obnovil r. 1516 na Burjana z Vlčnova. Zažaloval ho o 1000 zl. uh., že nechce předvést před p. hejtmána a J. Mt. své lidi ze Vnorov, zejména Pavla Holeje, fojta Václavíka, Šimona Kazby, Václava Orla, Buška Ďuly a Jaroška, ale také Martina Chochola ze Spinku. Jednalo se o spor ohledně pasení dobytka v Náklí u Vnorov.

Aby se vyhnul nepříjemnému sousedství, prodal Burjan z Vlčnova již r. 1516 Vnorovy Heřmanovi z Vojslavic, se kterým uzavřel řádnou smlouvu. Tento ale smlouvu nedodržel a Burjan zůstal majitelem dále. Ještě roku 1517 žaloval Heřman Burjana, že nechce nechat předvést před p. hejtmána lidi ze Vnorov: Jana Kolvičku, Martina Jazýčka a Jakuba Bednáře, kteří protiprávně lovili ryby v jeho jezeře, které leží v luhu jeho pod Vnorovami (D.O.X., s 172).

Současně však zažaloval Burjan z Vlčnova Heřmana z Vojslavic a na Veselí o 1300 kop bílých peněz, že od něho koupil ves Vnorovy s příslušenstvím, ale podle kupní smlouvy nechce tuto ves ani lidi přijmout. Také se s ním soudil o 500 kop, které mu podle kupní smlouvy měl do sv. Václava zaplatit, ale ještě tak neučinil. Soud v tomto sporu rozhodl, že Heřman jest povinen uzavřenou smlouvu dodržet a danou částku zaplatit. (D.O.X., s. 180).

Aby Vnorovy zaplatil, vypůjčil si Heřman peníze od Václava z Žerotína a na Buchlově a dal mu polovici Vnorov do zástavy. Václav tento požadavek postoupil svému příbuznému Janovi z Žerotína a na Strážnici. Ten měl v úmyslu spojit Vnorovy se svým statkem strážnickým. Roku 1520 proto Heřman z Vojslavic podal žalobu na Jana z Žerotína a na Strážnici, že přesto že dluh vyrovnal, nechce mu polovinu Vnorov vrátit. Žaloba rovněž

požadovala náhradu úroků, které on musí stále platit z vypůjčených peněz. (D.O.X., s. 150, 151).

Po smrti Heřmana z Vojslavic prodali jeho synové Jan a Václav z Vojslavic r. 1526 veselské panství: hrad a město Veselí s předměstím, mýtem, farou a vesnicemi Břehy, vinicemi a vinným desátkem, Zarazice s vinicemi, ves Spinek s rybářskými břehy a dvorem poplužním a lánem panským, Písek se dvorem a vinicemi Hynkovi Bilíkovi z Kornic, který své sestře Johaně 500 zl. a Bohuslavovi ze Zovla 2000 zl. moravských na statku tom zapsati dal a zároveň Kunu Vilima z Kunštátu ve společné držení vzal (r. 1529).

V tom čase byl Spinek z větší části pustý po uherských vpádech, a jak vyplývá z kupní smlouvy, spinečtí rybáři byli nakonec posledním pozůstatkem po této vsi, která se rozkládala mezi Zarazicemi a Vnorovami.

Hynek Bilík byl šlechtic hornoslezského původu. Byl synem Sobka Bilíka z Kornic a jeho manželky Kateřiny z Kravař. Hynek Bilík byl nejdříve ženat s Markétou z Drahotuš, sestrou Wolfovou, o níž slyšíme v letech 1513 - 1519, které dal zapsat 750 kop grošů věna na Vnorovech a vsi Písku. Po její smrti se oženil s Ludmilou z Potnštejna, které dal zapsat na Vnorovech a Písku 500 kop grošů věna a 250 grošů nadvěna.

Brzy po nástupu na panství veselské se Hynek dostal do sporů s pány strážnickými ohledně rybníků, které zřídil pod obcí Vnorovy a které sahaly až po humna lideřovská. Založením rybníků pod Liděřovicemi totiž narušil lidem z Liděřovic spojení jejich zákupních jezer s Moravou, přerušil jim také cestu do lesa.

Roku 1531 byla uzavřena smlouva mezi Janem st. ze Žerotína a na Strážnici, Bernartem ml. ze Žerotína a na Fulneku, Vilémem ze Žerotína a na Šumberce na jedné straně a Hynkem Bilíkem z Kornic na straně druhé ohledně těchto sporů a poškozeným lidem byla poskytnuta náhrada.

Hynek Bilík z Kornic zemřel v druhé polovině roku 1551. Jeho tělo bylo uloženo k věčnému odpočinku v kostele sv. Bartoloměje na veselském předměstí, zatímco oba jeho předchůdci Mikuláš a Václav byli pohřbeni v kostele hradištských františkánů. Hynek Bilík měl čtyři syny: Smila, Jana, Sobka a Václava, kteří však postupně umírali, takže roku 1564 se stal jediným vlastníkem veselského panství nejmladší Václav. Ještě před smrtí, které podlehl r. 1580, odkázal veškerý svůj majetek (byl bezdětný) svému bratranci Burianu Tetaurovi z Tetova a na Světlově, s nímž se na Veselí shledáváme již r. 1581, a jehož babička byla sestrou Hynka Bilíka, otce Václavova. Jeho synové Václav a Vilém prodali r. 1589 veselský statek a s ním i Vnorovy s kostelním podacím a Spinek s rybáři moravskému prokurátorovi Jakobovi Vojskovi z Bogduňovic.

Hospodářské poměry - luhy a rybníky

Po česko-uherských válkách bylo opuštěno hodně usedlostí a značně ubylo i pracovních sil, které pro vrchnost pracovaly. Feudálové, aby zvýšili své příjmy, zvyšovali povinnosti poddaných a ukládali jim nové dávky a roboty, jimiž dříve nebyli zatěžováni, a byli nuceni hledat jiné formy hospodaření. Místo dosavadního převážně rentového hospodářství (spoléhali se jen na výnos feudální renty) přešli koncem 15. století a zejména v 16. století k hospodářství ve vlastní režii. Pozornost soustředili k těm druhům výroby, které nevyžadovaly pracovních sil a přinášely pravidelný a vydatný zdroj příjmů. Rozvíjelo se tak rybníkářství, vinařství, pivovarnictví aj.

Také na veselském panství páni z Vojslavic hledali způsob lepšího využití hospodářských možností, které poskytovala sama příroda. Šlo v podstatě o to, jak naložit s lužními, po obou moravních březích se rozkládajícími lesy, jejichž užitky nebyly úměrné jejich ploše. Dubů tu mnoho nebylo. Největší část porostu tvořily vlhkomilné olše, rokytky,

jasany, vrby, břesty a kleny. Pro svou poměrně malou přístupnost byla v nich těžba dříví vcelku ztížena. Omezené bylo i pastevní využití. Pro svou bujnou vegetaci hodily se lužní lesy více k pastvě černého dobytka (prasat) nežli k pastvě skotu, jejichž pastva byla místy pro nejistou půdu velmi riskantní. Výhodnější se zdála jejich proměna na louky, neboť jedině ty zajišťovaly dostatek jakostního krmiva na zimu pro dobytek panský i poddanský. Přejícnou formou po vyklučení lesů byly však pastviny. Jen pastvou dobytka bylo možné vyplenit i poslední zbytky kořání. Prosvětlování luhů, zřizování pastvin a luk bylo na veselském panství už v 15. století běžným jevem. S největším odporem se hromadné hloučení lesů setkala právě zde ve Vnorovech, kde obyvatelé nechtěli za žádnou cenu se zříct pastvy v lese Nákle, který se rozkládal pod Vnorovami směrem k Veselí. Na některých lukách se vysazovaly jabloňové a švestkové štěpy, říkalo se jim štěpnice. O ně měli velký zájem veselští měšťané, poněvadž u svých domů neměli vůbec nic. Na hromadnou proměnu luhů na louky a štěpnice už domácí obyvatelé nestačili a nezbylo než připustit na nich účast obyvatelům okolních osad, a to lidem ze Strážnice, z Liděřovic, dále z osad, které kdysi k Veselí patřily. Protože na nově založených lukách bylo třeba ještě po nějakou dobu stále co činit s vypleňováním zbytků vyššího porostu, udržovaly se pro nové louky dlouho staré názvy rubanice a klučovaniny jim přiznané hned po provedení první a nejtěžší práce. Rubanicemi se zvaly louky, na nichž býval dříve vysoký les, klučovaninami neboli kučovaninami zase plochy zbavené nižšího stromového nebo křovinatého porostu. Dokladem jsou Rubanice, Štěpnice a Kučovaniny staré a nové u hranic s katastrálním územím Strážnice a Rubanice v sousedství katastru Zarazic.

V místech, kde docházelo k podmokání vlivem častých záplav, usychaly stromy a další se již neuchyly, vyrůstaly tu jen málo hodnotné křoviny, o jejichž existenci nám podává svědectví i název vnorovské Trní (les Trní). S rubanicemi se setkáváme zpravidla poblíž řeky, tedy v místech nesnadno přístupných, proto také činže z rubanic byla nižší než ze štěpnic, které poskytovaly užitek travný a ovocný a platilo se z nich více, než z obyčejných luk. Ze štěpnic se dávalo v rozmezí od 8gr. do 1zl. 14gr., z luk jen do výše 1zl. 2gr. Na úkor luhů byly získány i rozsahem menší zelnice. R. 1732 bylo u Vnorov 414 zelnic a u Zarazic 70. Činži ze štěpnic a rubanic vybíral plesník. Některých štěpnic bylo použito i k odchovu včel, zvaly se proto včelíny (viz. "Včelíny" poblíž moravního jezu).

Velmi závažný byl pro veselského pána i užitek z vod tekoucích i stojatých. Rybolov na nich se pronajímал za pevně stanovený plat. Vzhledem k omezeným možnostem nebývalo mnoho zájemců o rybářské povolání. Bývalo jich více na veselském předměstí nežli ve Spinku a ve Vnorovech. Protože ke vzniku rybářské organizace došlo v době, kdy Vnorovy se Spinkem k Veselí ještě nepatřily, vznikly na Veselsku dvě organizace, jedna ve Veselí a druhá ve Vnorovech. V čele každé organizace stál představený, zvaný plesník. Představeným vnorovských a spineckých rybářů byl v polovině 17. století Martin Čachtický. Zastával zároveň i funkci hajného. Souviselo to s tím, že jezera ležela zpravidla v lesích. Protože jezera byla zbytkem někdejších moravních jezer a struh, bylo možno z jejich sledu vystopovat, kudy se kdysi ubíraly. Rybáři lovíli i ve strouhách. Spineční rybáři byli nakonec posledním pozůstatkem po vsi, která se rozkládala mezi Zarazicemi a Vnorovami. Slyšíme o ní ještě v době kolem r. 1500, kdy Václav Vojslavský odprodal svému bratru Mikoláši k Veselí 4 rybáře ve Spinku a 1 v Liděřovicích. Za oprávnění k lovu ryb odváděli obrok neboli činži. O výši tohoto platu nemáme zpráv. Podle urbáře z r. 1732 platila většina z nich po 10 zl. činže. Když lovíli v moravních jezerech neboli plesech, odváděli i chmelné, to jest dávku divokého chmele posbíraného v lesích ve výši 6 měřic 5 achtelů 1 $\frac{1}{3}$ mírky. Mimo to každý rybář platil i zvláštní dávku zvanou převozná ve výši 7 krejcarů. Každý rybář držel na řece Moravě přesně vymezený úsek, jak se o tom dovídáme r. 1732.

Pokud se na ně nedostalo, obdrželi náhradní loviště v přilehlých jezerech nebo potocích. Ve vnorovském urbáři z roku 1732 se tak dovídáme, že zde bylo 6 rybářů a každý z nich měl po třech měřicích role.

1. Jan Švehla užíval vodu na Moravě od Hraniček až po Znorovský zbrodek.
2. Jan Slezák užíval vodu na Moravě od Znorovského zbrodku až po Holů hráz a kousek jednoho břehu na Mítníku od Bzenecka.
3. Jan Chromeček užíval vodu na Moravě od Holé hráze až po štěpnice Kamence a kousek jednoho břehu na Mítníku na Bzenecku.
4. Jan Komínek užíval vodu na Moravě od štěpnice Kamence až po Studničkovu štěpnicu a kousek jednoho břehu v Mítníku od Bzenecka.
5. Jura Zíbal užíval vodu na Moravě od Studničkové štěpnice až po průchod od Viléma a kousek jednoho břehu na Mítníku od Bzenecka.
6. Martin Hadaš užíval vodu na Moravě od Dubové pod Tečilek, který strážnické grunty hraničí, dále od Vlčího stávku až po průhon k Vilému a kousek jednoho břehu na Mítníku od Bzenecka.

Každý z rybářů platil ročně činži z těchto vod 10 zl. a to ve dvou termínech o sv. Jiřím a sv. Václavu.

V dodatku později přilepeného listu čteme, že to, co nebylo vnorovským rybářům připsáno, bylo rozděleno dále takto:

- Jura Halaš užíval vodu od nároží až po Dubovou, která pak byla připsána Malíkovi místo Strouhy.
- Jura Zíbal užíval vodu od stavu až po nároží stavu, ročně platil činži 44 kr.
- Jura Komínek zase užíval kus břehu na Strouze při plotech u Kraviska a platil činži z vody 9 kr.
- Jan Kostka užíval kus břehu při Strouze za činži 9 kr. ročně
- Pavel Slezák zase užíval příloučí pod Blatnou stroužkou na Strouze za činži 9 kr.
- Jura Hadaš měl výstupek při Žabném pod hrází za činži 22 kr.

Kromě těchto platů, byli vnorovští rybáři povinni vykonávat následující práce. O žních každý jednu kopy pšenice nažat, v zimě narubat tolik ledu, kolik bude potřeba a kdykoliv se poručí na hon jíti. V rybníčcích a haltýřích vysekávat a vyrubávat klestí a pomáhat při výlovu v rybnících, kdy museli táhnout nevod. Dále museli sbírat ovoce a do panské sušírny je odvádět. Všechny ulovené ryby museli věrně odvádět vrchnosti, za které jim byla vyplacena stanovená částka, a to za ryby přes 10 funtů těžké po 5 krejcarech a za kusy které mají méně než 10 funtů, po 4, 3 a 2 krejcarech za každý funt. Když bylo potřeba, museli se podle přání vrchnosti vydat na cestu s rybami tam, kam bylo potřeba a přitom odpovídat za náklad. Kromě toho měli také povinnost spolu s veselskými rybáři v době, kdy se voda začne vylévat z břehů odvázet z lesů potřebné obilí a dříví. Kromě těchto povinností nebyli zatíženi jinými pracovními úkony. Nerobotovali ani nepředli.

Protože moravní jezera poskytovala největší užítky, starali se rybáři o to, aby byla ve stálém spojení s hlavním tokem řeky zřizováním kopianic, čímž umožňovali, aby se moravní ryby mohli dostat až do jezer, z nichž po poklesu vody nebylo už návratu.

Když nastoupil na veselské panství nový majitel Hynek Bilík z Kornic, vykloučené luhy ho přiměly pro zřizování rybníků na jejich ploše. V historii zdejšího rybníkářství to byla naprostá novinka. Dosavadní rybníky byly žlebové. Novinkou bylo také použití moravní vody pro jejich zavodnění. Protože ležely už na rovině, bylo nutno je ohraničit hrázemi ze všech stran. Se svými novotami začal u Vnorov. Tam zřídil dva rybníky, a to Horní na 614 kop a Dolní na 1360 kop násady. Při uskutečňování svého díla byl naprosto bezohledný. Přívodní náhon vedl přes zarazické grunty. Nedbal na štěpnice, které tu měli lidé ze Žeravin, Kozojídek, ze Lhoty Veselské, z Tasova i z Ostrožského předměstí. Narušil tak lidem z Liděřovic spojení nákupních jezer s Moravou, zasypal jim průhon a tím přerušil starou cestu do lesa. Plochu Dolního rybníka zvaného později Kokov, anebo i rybník Liděřovský, vedl až po sama liděřovská humna. Poškozeným lidem poskytl náhradu z pozemku dvora

vnorovského a spineckého. Není vyloučeno, že na podnikavého Hynka doplatila i sama ves Spinek, o níž také po této době nic nevíme. Aby měl pro vnorovské rybníky dost vody, musel r. 1535 zvýšit stav u veselského zámku. Byla-li malá voda, byl přívod na rybníky napojen na Přívozní struhu za veselským zámkem. Pro odpadovou vodu zřídil zase Hynek Bilík bezohledně příkopu na pastvišti společném lidem z Liděřovic a strážnické vrchnosti.

Do Horního vnorovského rybníka se voda vedla přímo ze zámecké strouhy. Její přívod zprostředkovala zvláštní svodnice, která vyústila do vantroků vedených u Zarazic přes řeku Moravu. Rybník byl vybaven kromě hlavní hráze i hrázemi postranními, které měly zajistit nejen potřebnou hloubku, nýbrž i ochranu proti povodním. Byly až 2 střevice vysoké a 1 1/2 střevice široké. Poboční hráz u Moravy měla výšku přes 7 sáhů. Dolní neboli Veliký rybník pod Liděřovicemi, zvaný jinak Kokov, byl vybaven hrázemi, které svou délkou i šířkou měly být zárukou dostatečné ochrany před moravní přívalovou vodou.

Kromě píseckých a vnorovských velikánů byly na Veselsku ještě menší rybníky napájené potoční vodou. Nějaký rybník byl také i v zarazické trati Výtrž, kde r. 1732 se pastvisko mezi Moravou a štěpnicemi zvalo Nadymač. Jeho úkolem bylo zadržovat vodu pro vnorovské rybníky. K nim přibyl i tak zvaný rybník Postranní neboli Poboční na prostranství mezi Horním a Dolním rybníkem vnorovským. Dovídáme se o něm r. 1651, kdy byl s to pojmout 100 kop násady. Jednalo se o rybník plodový neboli násadový. Funkci třecích rybníků konaly dva malé rybníčky nad Hatěmi u Strážnice, na něž podle dohody Hynka Bilíka s Janem ze Žerotína měla jít z Veličského potoka voda v množství potřebném na dvě koreční kola. Tuto uzavřenou a podle všeho soběstačnou rybníční soustavu doplňovaly rybníčky a haltýře zřizované podle potřeby za zámkem.

Veselské rybníky byly největším a nejvýnosnějším hospodářským odvětvím na veselském panství. Podle zprávy sestavené roku 1651 na základě starších údajů se jejich výnos odhadoval na 3760 zl., užitky z dobytka 2518 zl., z obilí 1552 zl., z vinného šenku 1000 zl., z mlýna 600 zl., z pivovaru 600 zl., z lesů 529 zl., ze zemního desátku 317 zl. a z palírný 150 zl.

Do obsluhy rybníků byli plně zapojeni i místní rybáři. Ze svědectví Václava Třináctého, který měl r. 1650 už 80 let, se dovídáme, že před výlovem vnorovských rybníků chodíval tamní plesník s podsedníky trhat strážnický stav v lese Vilému.

Je docela možné, že s vybudováním rybníků souvisí i zánik poplužných dvorů, kterých původně bylo více, i když menších. R. 1527 se připomíná poslední poplužný dvůr na Předměstí, ve Spinku, ve Vnorovech a v Písku. Zánik ostatních dvorů souvisí podle všeho s potřebou náhradní půdy nezbytné pro poddané postižené založením velkých rybníků ve Vnorovech.

Pohnutá doba

Počátek 16. století se vyznačuje příchodem českobratrské emigrace z Čech, která umožnila vznik samotných sborů. Ve zdejšímu regionu bylo nejpočetnější zastoupení bratří ve Vnorovech. Mnoho stoupenců měli i v Liděřovicích, kde se doposud této jihozápadní části obce říká "Za zborem". Martin Špiruda, domkař z č. 103 v Liděřovicích, který zemřel roku 1905 se prý rád chlubil, že na místě, kde stojí jeho chalupa stával kdysi bratrský sbor. V 16. století se také značně rozšiřuje luterství, k němuž se klonila tehdy většina podobojích a proto bylo nutno vydat v poslední čtvrti století 16. zvláštní řád. Jelikož Petr Vojska nemusel být ve věcech náboženských vůči císaři Rudolfovi II. tak ohleduplný jako jeho strýc Jakub Vojska, mohly se nekatolické směry ve Veselí v posledních letech před Bílou horou uplatňovat mnohem účinněji.

Ze skromných zpráv z té doby se dovídáme, že roku 1594 byl na českobratrskou faru v Petrově dosazen vnorovský kněz Blažej. Není ale přesně známo, jakého byl vyznání. Avšak ještě r. 1598 byly obě fary, veselská i vnorovská obsazeny nekatolickými knězi.

Roku 1614 přichází na vnorovskou faru známý kronikář a českobratrský kněz Pavel Urbanides, který od roku 1600 působil v Rohatci. Ve Vnorovech zůstal až do roku 1625. Zanechal po sobě paměti zachycující útrapy zdejšího lidu za vpádu Bočkajovců, které vložil do makovice věže vnorovského kostela, která se roku 1614 stavěla. (Dle všeho šlo o přistavěnou dřevěnou věž, neboť samotný kostel byl z pevného materiálu).

Jak vyplývá ze soupisu obyvatel farnosti Veselí ke dni 23. březnu 1655, který provedl veselský farář Jan Urbani, udržela se nekatolická menšina až do poloviny 17. století. Podle tohoto soupisu mělo Veselí 65 katolíků a 7 nekatolíků, předměstí Veselí 194 katolíků a 43 nekatolíků. Ve Vnorovech bylo 205 katolíků a 16 nekatolíků. Zarazice měly 75 katolíků proti 12 nekatolíkům.

Po poměrně klidném století 16. bez přímých válečných událostí bylo století 17. od samého počátku provázené drahotou, bídou, hladem a nesmírným utrpením lidu, které způsobily následné válečné události.

Svědectví z té doby nám podává celá řada historických pramenů. Jedním z nich jsou již zmiňované "Paměti Pavla Urbanida" a "Lamentace země moravské", popisující události okolo roku 1605. Neznámý pisatel Lamentací líčí tyto události zajímavým literárním projevem, kdy jakoby promlouval ústy země moravské co by matky, která nařiká a běduje nad zničenou a zpustošenou krajinou Slovácka, ale přitom obšírně dokumentuje běh událostí a útrapy lidu za vpádu Bočkajovců.

První léta 17. století popisuje P. Urbanides takto:

Já Pavel Urbanides, kněz z Rohatce a toho času správce církve moravskéj.

Vidělo se mi za slušné, abych nějakú památku jak předešlých tak i přítomně za mého věku se dějících věcí zapsanú do makovice, kteráž se na věži Znorovskou leta 1614 stavěla, vložil tak aby každý viděl, jakých jsme my lidé let bídných dočkali a je s našima dítkama přežili tak, že jsme i těm mrtvým již dávno v zemi odpočívajícím jejich místa pokojného nepřáli aneb raděj s nima odpočívati sobě žádali.

Léta Páně 1600, spravedlivá a hrozná nouze jak v Moravě tak v Čechách, v Rakousích a v Uhřích na nás došla, neb okolo sv. Petra a Pavla (29. června) náramná drahota povstala, tak že jedna měrice žita 60 i 70 zl., i dráže, ječmen za 40 zl. platili, tak že lidi nemajíce chleba, zeliny rozličné jako jiná hovada jísti museli, potomně tak z toho otekali, že pod ploty jak muchy mřeli. Lidé bohatí nemilosrdně zatvrzelí byli a před chudým lidem domy své zamykali.

Podobně rok 1600 popisuje pisatel Lamentací ... Byla jsem častokrát těžce morem trestána, načež za to mám, synové moji pamatují, ano trestána jsem leta 1600 hladem (tak těžce, že dítky mě mřely a mnohé z bylin pokrmy sobě hledaly, jen aby břicho své hladovitě nasytily, z kterýžto ne život ale smrt, ne posilnění ale zemdení, ne lékařství ale otravu braly). Na to jsem zapomněla pro sytost chleba a ourody hojné, skrze což vydala jsem se v pejchu. Proč? Že sem měla hojnost chleba, totiž ourod země, obilí, vína, dobytka, mléka, másla, masa, oděvu a všeho, což potřebí k užitku těla. A že jsem prožívala pokoje a to přes let 80, měla jsem tehdy za to, že jsem blahoslavena bezpečně jsem sobě počínala, syny mé v rozpustilosti bez kázně i bázně růsti nechávala, odtud se všechno zlé a nešlechtné rozvodnilo..... Klidné 16. století potvrzují i předcházející řádky.

Pavel Urbanides dále pokračuje. Léta Páně 1601 na vinohrady moravské, rakouské a uherské ruda jakási červená padla a všechno spálila, tak že až při spodku réví vyschlo a vyhynulo. Tenkrát bečka vína starého 100 zl. platila.

Léta Páně 1602 pochybily (pomrzly) zase vinohrady všechny všude, tak myslím daleko, jako okolo, 100 mil, toliko někde něco maličko zůstalo. Ti mrazové vyjevili se okolo

sv. Filipa a Jakuba (1.5.) a trvali jednoduše až do sv. Trojice (2.6.) tak že i to stromové pozíblo. Na to hned po dvou nedělích po tej hroznej metli knechti k nám přitáhli a zůstávali u nás celých devět neděl. Ti převeliké škody nám činili a za to nic.

Léta Páně 1603 toho roku hned po sv. Jiří (23.IV.) mrazové se začali a trvali jednoduše až do Božího těla (29.5.). Však ale pán Bůh ruku svou a ochranu ráčil nad námi držeti že ničemu neuškodili. Lid velmi naříkal i také se domníval, že o všechno všudy přijdeme, co jsme koliv jak na poli tak na vinicích měli. Pán Bůh ale mimo naděje a očekávání našeho učinil, že jsme zachováni byli, pročez sluší v něj doufati a nezoufati.

Léta Páně 1604 v tomto roce nic nového se nepřihodilo, kromě dvojce zatmění na slunci a troje na měsíci

Ještě horší časy nastaly za povstání sedmihradského knížete Štěpána Bočkaje, který se směle postavil proti habsburskému útlaku. Za pomoci Turků a Tatarů se zmocnil skoro celých Uher a pomýšlel na rozšíření povstání na Moravu, poněvadž věděl, že také tam jsou omezovány stavovské svobody a utlačováno nekatolické náboženství. Proto dopisem vyzval moravskou protestantskou šlechtu, aby se připojila k jeho povstání proti habsburské vládě. Bočkajův vůdce Czobor psal ze Skalice mocnému a vlivnému Karlu st. z Žerotína, který byl hlavou stavovské opozice na Moravě, aby se s celou Moravou poddal Bočkajovi, jinak že na Moravě hrozí zničení.

Karel st. z Žerotína se tehdy zdržoval ve Strážnici a z obavy před Turky dohlížel na opevnování města. Z neznámé příčiny opomenul odpovědět na oba dopisy a tak rozhořčený Bočkaj díky volným karpatským průsmykům mohl uskutečnit hrozby. Jeho vojska pronikla na Moravu, kde došlo k strašlivému pustošení, kdy Slovákovi velmi těžce a krutě doplatilo na nesprávnou císařovu politiku. Útoky Bočkajovců začaly dne 1. května 1605 nápořem od Trenčína směřem k Uh. Brodu. Stavovské vojsko se uzavřelo v pevném Hradišti a klidně čekalo na příchod pomocného českého a slezského vojska.

Rok 1605 a vpád Bočkajovců na Moravu zaznamenává Pavel Urbanides takto:

I od domácích našich susedův k velikým a hrozným škodám jsme přišli a to čtvrtou nedělí po Veliké noci (8.5.) právě o půl čtvrté hodině v noci od Skalice na nás přitáhnouc, hned nás počali mordovati a naše statky bráti a hned tej noci mnoho dobrých hospodářů, hofířů, nádeníků, žen, dítek z mordovali a zajali, ty zajaté šacovali a museli se draze vypláceti. Některé tak náramně bili, že jim v rukou umírali, ženy a panny sprzňovali a Uhři je Tatarům prodávali, města, městečka, vsi, dvory, mlejny a boudy pálili. Jeden den viděli jsme celou moravskou a rakouskou krajinu v ohni a téměř v rum obrácenou. Našich vojáků bylo tenkrátě veliké množství v Hradišti zavřených, ti na to všecko pokojně se dívali a lid chudý mordovali a zajímati dopouštěli, tak že hejtman zemský tomu se smál a pravil, že o místo kacířův (Rohatec) nic není, jsa sám potupník pravdy pána našeho Ježíše Krista.

Já ale s mou manželkou i s dítkama v Hradišti celý rok jsem zůstával a o všechno všudy jsem přišel, bídný život jsem vedl a pod krovem v zimě jsem přebýval.

Tenkrátě synáček mně zemřel a na to žena, tu musel jsem až do Velké nésti a tam ji pochovati, nemajíce kde jinde, neb takový strach na nás přicházel, že sami vojáci myší aneb větrového třesku se báli, larma v noci troubili a v poli takový strach byl, že jsme se před stromem vidíce jej ukrývali a nikde jsme nemohli bezpečni býti, až potomně Čechové do Moravy vtrhli, našich vojáků obrátili a z města Hradiště vypravili a pod Skalici se položili: však nepřátelé nic na to nedbali, ale předce vpády do země činili a co mohli uhnati, to vzali, až potom 6000 lidu našeho vpadlo do Slovák a Čachtice i Nové Město vypálili, tak že peněz, šactva a drahých klenotů velikou sumu přinesli. Sedláci jedli a pili nebo peněz z téj loupeže měli a tak nepřítel ustoupil. Skalice byla odňata, ale již prázdná, nebo nepřítel v noci ujel a všechno pobral a tehdaž byli vojáci pana hejtmána na vartě a tak šlo všechno falešně a fortelně. Potom naši nám ze země vykopávali vína, dobytek, šaty a jiné věci tak že jsme již neměli do čeho se převlékati.

Ještě obsírněji nám o dění v roce 1605 vypovídají Lamentace země Moravské, kde se dovídáme, že 1. května 1605 Turci, Tataři a Uhři vtrhli přes hranice slovanské a moravské a dostali se až po Uherský Brod, kde žádali, aby se jim město poddalo. Do města se jim však nepodařilo dostat a s hanbou odjeli. Cestou vypálili jednu ves Strání. Nevzdali se však a 4. května brzy ráno udeřili na Strážnici, kde pobili opilé strážné Skalické brány. Tiše vklouzli do města a tloukli na domy bohatých měšťanů. Kteří jim otevřeli, ty pobili a domy vyloupili. Povraždili tak mnoho bohatých měšťanů a s uloupenou kořistí odjeli do Skalice: 9. května zaútočili na Strážnici opět ve snaze dobýt zámek za pomoci žebříků a prken. Útok byl však odražen a tak ze vzteku zapálili a vyplundrovali město. Nato pokračovali dál do vnitrozemí a všechny vsi, města i městečka od Strážnice až po Zlín pálili (včetně Vnorov a Liděřovic). Toho dne zapálili a vyvraždili pětadvacet vsí a měst. Skaličané toho hned využili a ve skupinách s osmi až dvaceti pacholky podnikali na Moravu loupežné výpady Bočkajovcům v patách. Ze zničených a vypálených míst odvaželi obilí, šaty a všechny hospodářské věci.

O krutém a bestiálním řádění Bočkajovců se v Lamentacích píše: “ napořád statky brali, ženskému pohlaví násilí činili, skrze prsy provazy protahovali a tak za koňmi vodili, dítky o zem a stěny rozráželi, sekali, některým tak tuze presy hlavy svírali, až jim oči vypadly, jiným oči loupaly, nosy a uši řazali, ouřadní osoby stínaly a na kůl dávali, některé pálili, některých hlavy vařili a přátelům jejich jísti je dávali, koně vínem napájeli a umývali. Čeho pobrati nemohli, všechno zkazili, odjíždějící každý svou hospodu zapálil, metajíce do ohně všechny věci které pozůstávaly a summou mečem a ohněm před sebou i po sobě všechno plenili, aby žádných statkův nepozůstávalo.

.... Nebylo na tom dosti, že jste brali statky a lidi mordovali a zajímali, ale mučili jste, z některých pásy dřeli oběšice je za nohy, žen zle požívajice, pekli jste je na ohni a do lůna uhlí řezavého nametali a tak jste odešli, nechajíce je k divadlu a na památku vaší nešlechtnosti....

Dne 26. května 1605 Bočkajovci opět vtrhli od Skalice na Moravu a poplenili celý kraj až k Malenovicím. Dne 30. května vpadli k Veselí, v poli přepadli 5 měšťanů 4 zabili a měšťan, kronikář Pavel Přenský se zachránil útekem do města.

V polovině července poslali páni z Čech 15000 mužů na pomoc pod vedením Adama ze Šternberka. Přitáhl k Hradišti, kde se s ním mělo spojit vojsko moravské. Nebylo však dosud pohromadě, táhl tedy pomalu ke Strážnici, kam dorazil 28. července. Uhři však toho nedbali a 31. července se znovu pustili přes Rohatec a pálili vesnice až po Bzenec. České vojsko nebylo spokojeno s váhavostí moravských stavů a hrozilo návratem domů, neuspíší-li příchod moravských posil. Moravané tak byli přinuceni přitáhnout k Hradišti, nebudili však strach, spíše překvapovali nádherou a vozy žen, které sebou vezli jakoby neběželo o vojenské tažení. V důsledku špatné organizace Uhři a Tataři bez obav pronikali na koních až do hor, kde vesničany honili a zabíjeli a svou kořist odváželi.

Posléze dne 1. srpna se obě stavovská vojska spojila u Strážnice, aby dva dny poté vytáhla přes zemské hranice, obsadila nepřitelem opuštěnou Skalici a postupovala zvolna do Uher. Podařilo se jim zabavit vozy plné kořisti z Moravy, v odvetu zpusťovali řadu vsí. Uhři se ani tehdy nezalekli, ale i nadále podnikali vpády na Moravu.

V září bylo české vojsko odvoláno z Uher a na Moravě rozpuštěno. O něco později byl pak sjednán mezi Habsburky a Uhry mír (23.6. 1606), ale ještě dlouho se protahovalo uznání císařem.

Rok 1606 líčí Pavel Urbanides takto: ” ... když jsme se domů zase navrátili, tak jsme v sklepích a jamách bydlet museli. I dopustil pán Bůh na nás náhlý a nenadálý mor, tak že lid tuze mřel, tak že nemohli stačiti mrtvé pochovávat. Mně taky přerozkošné pacholátko v tom moru umřelo. V roce 1608 se uherská vojska zase stahovala k moravským hranicím. Tehdy se moravští stavové, v čele s Karlem st. z Žerotína, postavili do opozice proti císaři. Spojili se s uherskými a rakouskými stavy, vedenými císařovým bratrem Matyášem, který se stal pánem

Uher, Rakous a Moravy, zatímco Rudolf zůstal vládcem jen v Čechách. Moravští stavové též využili svého dočasného úspěchu a zvolili si za zemského hejtmana Karla st. z Žerotína a na králi Matyášovi si vymohli uznání starých práv a náboženské svobody r. 1609.

Rok 1613 se vyznačoval tím, že bylo náramně lacino: měřice žita se prodávala za 30 kr., rěž za 21 kr., ječmen za 13 kr., oves za 24 kr., más vína za 3 kr., za 8 peněz funt všeličehos dost k dostání bylo. Následujícího roku 1614 tomu bylo naopak a nastala drahota neboť nějaká ruda padla na obilí, které na květu zarazila, tak že z patnácti kop jen 2 měřice se namlátily. Staré obilí bylo vzácné, měřice žita se prodává za 1 zl. 30 gr., rěž 1 zl., ječmen 57 kr., a oves 45 kr..

Povstání české a moravské šlechty

Povstání uherské šlechty bylo předzvěstí širšího konfliktu mezi dvěma protichůdnými myšlenkovými a ideologickými proudy, který vyvrcholil ozbrojeným střetnutím na Bílé hoře a dlouholetou třicetiletou válkou. Šlo o boj dvou skupin feudálů, usilujících o získání rozhodující moci ve státě s rozdílným náboženstvím.

V Čechách se stavové chopili moci v r. 1618 při tzv. pražské defenestraci. Na Moravě vypuklo povstání převratem radikální části moravské šlechty dne 2. května 1619. Stavovské povstání utrpělo však těžkou porážku v tragické dvouhodinové bitvě na Bílé Hoře 8. listopadu 1620. Fridrich Falcký opustil zemi a vítěz, císař Ferdinand II. rychle upevnil panovnickou moc. Uhři utekli z bitvy na jižní Moravu, kam jim před vánočními přišel vstříc Bethlen Gábor, který obsadil Hodonín, Strážnici a Ostroh.

Držitel Veselí Vojska z Bogdunčovic se bránil přechodu vojsk na své panství, zvláště když viděl, jak tato ve Strážnici a v Ostrohu hospodaří - víno, obilí, dobytek brali a odváželi do Uher. Leč oni obelstili strážce tak, že tyto spustili padací most, Uhři rychle přeťali jeho lana, aby již nebylo možno jej zvednout, vnikli do Veselí a celé jej vyloupili. Marně město bránil purkmistr Pavel Přenský, až byl ubit.

Císařským přitáhli na pomoc další dobrovolníci polského krále a císařský generál Buqui postupoval s 5000 muži, většinou Španěly a Italy, k uherským hranicím. Dne 8. ledna vstoupil Buqui do Hradiště, kde se měšťané vzdali bez boje, museli zaplatit 5000 zl. pokuty a odříci se luterského učení. Brzy potom generál Buqui postupoval od Hradiště přes Ostroh, Vnorovy na Strážnici, zatlačoval Uhry, kteří před svým odchodem drancovali a vypálili mnoho domů. Současně postupovala od Hodonína armáda Bethlenova a Thurnova proti císařským.

Císařští vojáci si počínali stejně krutě jako vojska Bethlenova a zvláště krutě postupovali proti habánům, kteří byli označeni za nejhorší kacíře.

Na podzim na Moravu opět vtrhla vojska Bethlena Gábora spolu s jednotkami krnovského knížete Jana Jiřího. Skalice se mocnému dobývání ihned vzdala, Strážnice se drobet bránila, ale také se přesile poddala stejně jako císařské posádky, které se k nim postupně přidávaly. Celá tato armáda pak postupovala od Strážnice přes Liděřovice a Vnorovy na Veselí. To, když Uhři dorazili k Zarazicím zahájilo na ně střelbu ze zámecké věže. Stříleli na ně všemožnými železnými kousky, které na zámku našli a které dopadaly až k Zarazicím. Armáda proto musela uhnout více doprava k Žeravinám a k Blatnici, kde se utábořili. Město Veselí se nakonec neubránílo. Mlýn a pivovar byl zapálen a jen zámek stále odolával. A tak byla na zámek zahájena soustředěná palba z těch nejtěžších kartounů ze tří stran až byl zcela rozstřílen. Dílo zkázy nakonec dokončil oheň.

Nový vpád Bethlena Gábora na podzim 1623, který rozsahem škod byl vyvrcholením všeho toho, co on tu svými jednotkami v rámci svých vojenských akcí napáchal. Po konfiskaci majetku pánů Vojsků z Bogdunčovic za účast na českém povstání i sekvestraci

duchovenských statků se novým majitelem veselského statku stal uherský šlechtic Tomáš Bosnyak z Magyarbelu.

Události následujících let psal zřejmě jiný pisatel pamětí P. Urbanida, který líčí události od roku 1625 do roku 1642: “ Léta Páně 1625 staly se u nás v markrabství Moravském v Čechách, v Slezsku i také všudy na všechny strany světa hrozné a nevypravitelné věci zlé, v těch letech od roku 1625 až do roku 1642 to trvalo a nemohlo to ku konci přijíti. Tehdáž veliké a nesnesitelné těžké soužení a trápení jsme poznali, neb na nás mnozí zlí pranárodové z cizích zemí a krajín přitáhli, že jsme jim za otroky býti museli, totiž, Valaši, Němci, Saxi, Brunšwegrové, Holendři, Francouzi, Niederlandři, Španjeli a Talijáni, všichni tito pronárodové nás tuze trápili, hlavy naše knutlovali a divně stahovali a mučili tak, že sme velikou bídu a psotu okusili a hladu pocítili a to v roku 1640. V těch letech přišla na nás velká dražota, kdežto jedna každá měrice žita za 80 zl. 30 kr., rež za 70 zl., ječmen za 60zl., ovsy nebylo a jeden pecen chleba za 2 zl. byl a kdyby byl k dostání i za 3 zl. by jej rádi zaplatili, ale ho nebylo k dostání.

Léta Páně 1627 ukrutné turecké vojsko na nás se uvalilo a u Skalice v logru leželo v počtu 50000, lid zebrale, jak malé tak i hrubé. Manželky, panny a děvečky zpržňovali a divné zlé nám činili. Mnoho lidu ženského i mužského pomřelo od samého natahování a kvaltování s nimi, kdežto nikdy jsme se nenadáli, aby nás takové zlé věci potkaly, jakéž nás skutečně potkaly, čehož předkové naši nikdy neokusili, aniž o tom co pověděti uměli. Budiž Bohu na věky žel za ty jejich veliké činy, kteréž nám způsobili. Mužské staré pohlaví stínali, pošel pane Bože krvi tej nevinej vylitej!. Poctivých mužů postínali, z manželek, vdov a sirotkův nadělali smutných a nás všech v nic obrátili a tak naše dědina zůstala pustá, neb nás malá částka pozůstala času toho. Koho mohli dostati sebou brali Turci a pozajímali do tureckých zemí a tam lid velmi draze prodávali, kdežto veliký pláč, naříkání a kvílení bylo od dětí a žen pro manžele své. Málo jich zůstalo ukrytých, neb jejich křik turecký tak hrozný byl, že vlasy vstávaly kdo jej slyšel. Pane Bože dobrotivý! Rač se smilovati nad námi a zažeň od nás takové nepřátele, bychom Tebe hodně ctili i všech svatých vebili a potom se k tobě dostati mohli. Amen”

Paměti P. Urbanida byly však obsáhlejší. Z latinského překladu veselského faráře Antonína Kromera (1750 - 1785) nacházejícího se v archivu veselské fary se dovídáme, že roku 1627 byl filiální kostel vnorovský surovým vpádem Turků zpusťován a vypálen i se zvony (asi míněna věž se zvony) i se vším vybavením, sochami i obrazy. Kostel zůstal opuštěn a znesvěcen až do roku 1642, a i když v celé oblasti Vnorov zůstaly jen dvě stavení, přece vyburcování morem jak mohli s velkou starostlivostí kostel obnoviti (1642) jsouce si vědomi, k čemu bylo toto místo určeno.

Pisatel pamětí dál popisuje, jak roku 1628 utíkal s manželkou a synem před Turky přes řeku Moravu a manželka i syn se mu utopili a on sám se zachránil jen za pomoci Jiřího Blašťáka ze Vnorov.

Po smrti Tomáše Bosnyaka se novou majitelkou veselského panství stala Kateřina Perenniová a po její brzké smrti připadlo panství její nezletilé dceři Anežce. Skutečným pánem na Veselí byl však ve skutečnosti František Perenni jinak též z Perina. Pro Františka Perenniho však veselský statek nebyl přitažlivý, a tak 12. května 1646 uzavřel prodejní smlouvu s panem Janem Rotalem. Jelikož však Jan Rotal nepokládal nově nabyté zboží za bezpečné, byla o koupi Veselí uzavřena dne 26. září 1646 nová smlouva. Prodej veselského zboží však nebyl v pořádku, neboť Fr. Perenni jako poručník nezletilé dcery Anežky nedodržel podmínky smlouvy, podle níž měl také za utržené peníze zakoupit Anežce nějaký statek v Uhrách. Ta se cítila poškozená, a proto po čase podala protest pro zcizení majetku. Celý spor o dědická práva se táhl několik let.

Poměrně klidné poměry třicátých let narušila invaze švédských vojsk pod vedením generála Torstensonova a z Uher vojska Rákocziho (1642 - 1650). Celou jihovýchodní Moravu,

hospodářsky značně oslabenou švédskými a Rákocziho vojsky, navíc v roce 1645 postihl ve značné míře mor.

Smlouva o prodeji Veselí zároveň vypovídá o stavu zpustošeného veselského panství Švédy, kdy čteme, že pan František z Perinni prodává:” Zámek Veselí od nepřítele vypálený, s mlýnem, mýtem, přívozem, pivovarem, s městem a předměstím, všecko od nepřítele zkažené, vypálené a rozebrané, s vesnicemi Břehy, se Zarazicemi, Vnorovami (psáno W Norovy), Spinkem a Pískem na větším díle pustými, z nichž lidé pro ty nepokojné časy se rozběhli a skrze morový povětrí vymřeli, s rybníky pustými, jichž hráze a splavy roztrhány, s pustými vinohrady a dvory bez všelikého dobytka, s lesy, háji a chrastinami vypálenými, poddanými i sirotky přítomnými i zběhlými”. Zápis svými podpisy stvrdili: pan Melichar Redenitzký, pan Zakartovský ze Sudic, hrabě Gabriel Sereny, Jan hrabě Rotal a Fr. Perenni.

Vestfálský mír nepřinesl jihovýchodní Moravě vytoužený klid a mír, tak potřebný pro znovuvybudování kraje. I druhá polovina 17. století byla poznamenána nepřátelskými vpády ze sousedních Uher, klid nenastal ani počátkem 18. století. Již v roce 1663 se valila turecká a tatarská vojska z Uher na Moravu vedená tureckým vezírem Achmetem Kiupreli proti rakouskému císaři Leopoldu I. Tatarská vojska před svým vpádem na Moravu najala čtyřicet vyzvědačů, kteří v převlečení měli zjistit opevnění měst, sílu vojsk a také “co na Moravě říkají a dělají”. Na základě jejich pozorování turecko-tatarská vojska pak v počtu 6 - 10 tisíc podnikla v pěti týdnech od 3. září do 7. října 1663 tři kruté vpády na Moravu, v nichž byla nejvíce sužována jihovýchodní Morava.

Dne 4. září 1663 zaútočili na Veselí a 14 dní jej marně dobývali. Hůře na tom byly okolní vesnice, které zpustošili a vypálili, mnoho jeho obyvatel pozabíjeli nebo odvěkli do tureckého zajetí. 19. září t.r. vpadli Turci na Moravu podruhé. Řádění jejich trvalo šest dní a ze soudobých zpráv se dovídáme:”Lidé přes 40roků staří byli posekáni, mladí, zvláště dívky a hezcí hoši zajímáni a v pytlích křížem na koně házeni, do pytlů děr naděláno, hlavy zajatců jimi prostrčeny, aby mohli dýchat, takových pytlů naplněných nešťastnými oběťmi přes 1000 bylo naloženo a na 12000 křesťanů z Moravy tehdy odvěčeno do zajetí.”

Se zajatci odehnali Tataři velké množství koní a dobytka hovězího i skopového, nejvíce byly postiženy Vnorovy.

Na předměstí Veselí bylo zabito nebo zajato 16 lidí a 8 koní uloupeno, v Zarazicích zabiti nebo zajati 4 lidé a 4 koně uloupeni. Ve Vnorovech zabito nebo zajato 33 lidí a 21 koní uloupeno.

Leč válečné hrůzy ještě neskončily. Již 16. června 1680 začaly Vlárským průsmykem až ke Světlovu pronikat oddíly Kuruců pod vedením Šuhajdy. Hlavní hrůzy však nastaly až v roce 1683. Tehdy se na pomoc Turků přihlásil v čelo nespokojených Kuruců kežmarský velmož Imrich Tökely. Vpád Kuruců doprovázela další pohroma - mor. Nejvíce lidí zemřelo ve Strážnici (asi 1200).

Roku 1703 vypuklo v Uhrách povstání uherské šlechty pod vedením Františka II. Rákocziho proti císaři Leopoldu I. Při tom Rákocziho vojska pronikla až na Moravu s výzvou, aby se k nim Moravané přidali, jinak že budou pykat. Jelikož odpovědi moravské vrchnosti byly zamítavé. Rákocziho vojska vpadla 24. prosince 1705 do zdejšího kraje, vyloupili Radějov, následujícího dne Sudoměřice a 26. prosince opět Radějov.

Purkmistr města Strážnice vedl o těchto vpádech záznamy, které jsou uloženy v zemském archivu v Brně. Vpády jsou zapisovány až do 10. března 1706. Strážnický purkmistr zde rovněž popisuje, jak hrozný strach lidé prožívali, že lidé při prvním udeření na poplašný zvon na věži strážnické, při první ráně z kusů (děl) na věži postavených padali leknutím mrtví k zemi. Byly noci, kdy zvon 3x až 4x za noc zazněl na poplach, poněvadž rebelanti v jednotlivých zástupech v Důbravce, v kněždubském lese, v cihelnách se skrývali a v noci spící lidi přepadali.

Jsou zde uváděny i jednotlivé vpády do Vnorov a okolních obcí, kde např. čteme:

- 15.1. 1704 - Přepadli Kozojídky a Vnorovy a ukradli 90 koní.
- 5.3. 1704 - Po celý den velký shon a zvonění, z rána objevili se rebelanti nad Tvarožnou Lhotou a Tasovem, zapálili Vnorovy a Veselí, zavraždili toho dne 12 osob.
18. 3. 1704 - Přepadli město Strážnici, avšak brzo odtáhli do Skalice. Setník sedmihradský je pronásledoval s oddílem císařského vojska, však náhle vyrazili naň z lesa Doubravky povstalci a zahnali zpět do Strážnice.
- 28.3. 1704 - Okolo Uh. Brodu velké požáry, přicházejí zprávy, že rebelanti se vrací přes Vnorovy a Veselí proto konány noční hlídky.
- 29.3. 1704 - Zajali ve vinohradech 4 obyvatele srážnické a 2 radějovské
- 30.3. 1704 - Dragounská hlídka zahнала 8 jezdců od Strážnice
- 15.4. 1704 - Zapáleno ve Strážnici 38 domů a vypleněny obce Strážnice, Liděřovice, Sodoměřice, Tvarožná Lhota, Radějov, Petrov, Kněždub, Lipov, Velká nad Veličkou, Zarazice, Vnorovy; Zabit Milulec z Radějova, Linkovi z Liděřovic prořezali hrdlo a sťali dva sedláky na louce.
- 25.7. 1704 - Císařské vojsko opustilo Strážnici, jenž ji dosud hájilo
- 4.8. 1704 - Rebelanti z Vrbovců zabili v Kněždubě Jurču a o páté hodině ranní byli u Vnorov, kde ukradli 400 kusů hovězího dobytka
- 20.9. 1704 - Vpád do Vnorov, kde ukradli několik koní a zajali syna Bartoše.
- 24.9. 1704 - Opět vpád do Vnorov okolo 10 hodiny, ukradli několik koní, které jim sedláci zase vzali
- 9.10. 1704 - Smaženkovi z Liděřovic vzali čtyři koně
- 29.10. 1704 - Vpád do Vnorov, vnorovští zabili rebelanta z Vrbovců jménem Kročitý.
- 27.12. 1704 - Setník Krahulec u Žeravin na louce s několika dragouny nové strážnické posádky zajat a sťat.
- 3.2. 1705 - Přitáhli k městu Strážnici na 70 koních, ukradli 300 ovcí, za nimi přijel hejtman z Řičan s kompanií dragounů, ovce jim vzal a proto odešli ke Vnorovám a zapálili je; Liděřovského rychtáře zajali, zbili a pobitého ve valašských šatech zpět poslali.
- 2.3. 1705 - Zaját syn Holubíkův z Liděřovic
- 14.4. 1705 - Vnorovy přepadeny, lidé nekřesťanský týráni
- 16.4. 1705 - Vraccé se ze Vnorov, přepadli Strážnici, zabili Jana Spievaka, jehož polovici na ohni upekli, Kutějkova syna hrozně karabáči zmrskali, pak sťali, Jana Svýdu zbili a pak zastřelili.
- 1.6. 1705 - Ukradli Vnorovským v lese a v "barácích" všechn dobytek.
- 17.6. 1705 - Vrbovští ukradli vnorovským 3 koně, vozy a 5 krav.
- 19.6. 1705 - Rebelanti se blížili od Vnorov ke Strážnici, kterou napadli. Přitom trouben alarm.
- 14.8. 1705 - Futražírovali na vnorovských polích a zastřelili hochu.
- 21.9. 1705 - Ukradli vnorovským celé stádo pasoucí se na louce. Portáši je sice pronásledovali, ale vzali jim jen dvě krávy, portáš Vodička těžce raněn.
- 27.10. 1705 - Chytili a zabili na vnorovském poli Studeníka ze Strážnice
- 29.10. 1705 - Zabili na kraji Vnorov dva mlatce.
- 3.3.1706 - Rebelantský hejtman Šoribok z Rovenska zajal Holubíka ze Vnorov i s vozem. Boje pokračovaly s malými přestávkami i nadále. Obrat nastal v r. 1708, kdy 4. srpna v bitvě u Trenčína spojená císařská vojska generála Hustera a Viardota porazila hlavní vojenskou moc povstalců. Občas ještě docházelo k ojedinělým vpádům a loupežím až do uzavření míru
- 29.4. 1711. Kuruci složili zbraně a Rákoczi odešel do Cařihradu. Císař Josef I. potvrdil uherským feudálům všechna privilegia politická a náboženská.

Utrpení lidu tím ale neskončilo. Ze zápisků vnorovského rektora Ondřeje Fialy působícího ve Vnorovech v letech 1746 - 1781 čteme, že roku 1719 byla velká drahota, lidé jedli otrubový chléb, trávu, kopřivy a nezralé klasy.

Roku 1742 táhlo krajem od Uherského Ostrohu ke Skalici pruské vojsko, které nadělalo na polích mnoho škody. Lidé byli zajímáni a museli se draze vypláceti. Prusové, kteří 15.3. obsadili zdejší kraj od Uh. Ostrohu až po Strážnici, kde tábořili 14 dní. Pak opouštěli kraj odvážejíce rukojmí zajatce, kteří se zdráhali zaplatit (faráři, mlynáři, židé, panští, úředníci aj.). Věznění byli v Kladsku a propuštěni až 13.7., kdy bylo uzavřeno příměří.

Několik událostí nám heslovitě přibližuje rektor Ondřej Fiala.

1756 - táhlo Znorovama císařské vojsko do Slezska

1757 - byla nakažlivá nemoc, jíž mnoho lidí padlo za obět'.

1759 - muselo se platit za vyplacení zajatých vojáků. Byla velká neúroda.

1760 - vydány nové peníze

1780 - jel císař Josef II. Znorovami v dubnu. Doprovázen byl liděfovským starostou Matuškou, všude byl slavně vítán.

Vojenská služba

Na konci 18. a počátkem 19. století vzrůstá nechuť k vojenské povinnosti, takže mladí mužové jsou násilně odváděni na vojnu. K odchytu rekrutů byli obyčejně určeni někteří sousedé, kteří spolu s dráby chytali vyhlídnuté mladíky. Osvobození byli kněží, úředníci, měšťané, samostatní hospodáři i jejich nejstarší synové, jakožto nástupci. Vojenská služba trvala až 14 let. Rakouští důstojníci a poddůstojníci zacházeli s naším vojskem surově a vojákům se nechtělo umírat za cizí zájmy.

Vnorovy za napoleonských válek

Po krvavé bitvě tří císařů u Slavkova 2. prosince 1805, kdy francouzský císař Napoleon Bonaparte I. porazil rakouskou a ruskou armádu, bylo Rakousko přinuceno uzavřít 20. prosince v Bratislavě mír a zřít se italských držav a Tyrolska. Tisíce vojáků zemřely přímo na bojišti, další tisíce umíraly po špitálech celé Moravy, v zemi se šířila epidemie. Po bitvě ujel car Alexandr po císařské silnici na Hodonín a do Holiče, kam za ním generál Kutuzov odvedl zbytek armády. Také Rakušané ustupovali k Hodonínu.

I některé ruské oddíly procházely od severu přes Veselí, Vnorovy a Strážnici. Sedláci byli nuceni poskytovat vojsku nocleh a potraviny, dávat koňské příprěže, převážet rakouské raněné do Uh. Hradiště, ruské důstojníky, vojáky i zásoby do jejich hlavního "kvartýru" v Holiči, přičemž často přicházeli o koně, buď že je vojáci rekvírovali, nebo že tito únavou padli.

Po válkách podávali rolníci hromadně žádosti o náhradu za koně, jichž pozbyli tím, že koně padli pro velký náklad a dalekou cestu, nebo jim je vojáci vzali. Počítali si 70-80 rýn za jednoho, náhradou však dostávali 35-50 rýn. Ubytovací povinnost pro vojáky trvala i po napoleonských válkách.

Válka Rakouska s Pruskem a Itálií

Válka započala v červnu 1866. Po porážce u Hradce Králové ustupovalo rakouské a spojenecké saské vojsko na Moravu, jeho části dorazily do Vnorov, Liděřovic a Strážnice dne 17. července, ale v patách jim byli Prusové, takže musely rychle ustoupit dále k Petrovu. Prusové se i po několika vojácích nakvartýrovali po domech a dva týdny je museli obyvatelé jmenovaných obcí živit, ustát jim koně a zajistit krmení. Kromě toho, že zkonsumovali velké množství potravin, ještě loupili. Dodnes se říká “žere jak Prajz”. Prusové sem navíc dovlekli epidemii cholery, na kterou r. 1866 ve Vnorovech zemřelo 69 osob a v Liděřovicích 15.

Jan Studnička Vnorovy 139 rok nar. 1898 jako mladý muž rád poslouchal vyprávění starých pamětníků a vojenských vysloužilců, kteří s oblibou vzpomínali rok 1866 a zejména tolik oblíbeného generál maršála Radeckého, pod jehož velením bojovalo mnoho mužů ze Vnorov.

Vzpomínali také historku o Josefu Tomkovi ze Spinku, který měl přezvisko “Kurýk” a který byl “regement hornist” což byl vojenský trubač. A ten při jedné vojenské akci dostal rozkaz vytroubit “Rückzug “ - ústup. Jenže v té válečné nervozitě vytroubil bleskový atak. Koně, které byli na cvičišti trénováni na jednotlivé povely, okamžitě vyrazili i s vojáky vpřed proti překvapenému vojsku, které se zaleklo a ustoupilo. Zato obdržel stříbrnou medaili od samého rakouského císaře.